naš tednik

LETO XXVIII — Številka 18 29. aprila 1976 Cena 4.— šil. P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Preštevanje: stranke brez jasnih predstav

Da je vsako preštevanje manjšine kot podlaga za izpolnitev že skozi 21 let odprtih pravic iz člena 7 državne pogodbe zelo nevarno, ker bi v koroškem ozračju brezdvomno prišlo do narodnostnega boja, kot ga v drugi republiki še ni bilo, spoznavajo vedno bolj tudi večinske stranke: tozadevnim obljubam, ki so jih v vsakem volilnem boju in pred vsakim desetim oktobrom nemškonacionalno mislečim, se skušajo sedaj izogniti s tem, da pač ljudsko štetje po besedah strokovnjakov ni izvedljivo že kar danes ali jutri. Tako je bilo tudi na zadnjem posvetovanju v ustavnem pododboru parlamenta v torek, katerega so se udeležili tudi zastopniki manjšinskega odbora koroškega deželnega zbora. Sprva naj bi morali biti zraven tudi zastopniki osrednjih organizacij koroških Slovencev, vendar so jih „potroštali“ na poznejšen termin.

V torek je sprva dr. Lothar Bosse, šef statističnega centralnega urada, razložil koroškim zastopnikom, ki bi hoteli štetje izvesti raje danes kot jutri, da potrebuje njegov urad za pripravo štetja najmanj 12 do 14 mesecev, potem ko parlament sklene tozadeven zakon. Ker pa more parlament skleniti zakon o preštevanju kvečjemu pred poletjem, ali pa morda še pozneje, bi to pomenilo, da je ljudsko štetje izvedljivo šele jeseni 1977.

Ljudsko štetje pa nikakor ni poceni: zelo previdno cenijo stroške na najmanj 130 milijonov šilingov. S to vsoto bi mogla zvezna vlada skozi leta podpirati manjšino, če bi le hotela. Toda očitno večinskim strankam za diskriminacijo koroških Slovencem noben ukrep ni predrag . . .

Toda to še zdaleč niso vsi argumenti, ki govorijo proti štetju: Ustavna služba prav tako nima nobenega patentnega recepta za ohranitev tajnosti v vaseh z manj kot 30 prebivalci. Prav tako dela strokovnjakom hude preglavice tudi občinska struktura, ki je bila od podpisa državne pogodbe dvakrat spremenjena.

Največje preglavice pa seveda dela zastopnikom strank dejstvo, da pač z vsemi sklepi glede preštevanja navsezadnje ne delajo ničesar drugega kot pa račun brez krčmarja: kajti sklepi treh strank morejo biti še tako soglasni, če se manjšina ne pusti šteti, niso vredni več kot tisti kos papirja, na katerem so zapisani. Tozadevno vprašanje ustavnega pododbora koroškim zastopnikom deželnega zbora je ostalo brez pravega odgovora. Zastopniki ÖVP so morali priznati, da je sicer vzdušje na Koroškem na zunaj mirno, da pa je vendar zelo napeto. Socialisti, pa tudi zastopniki ÖVP bi zaradi tega radi nasilno prešteli Slovence. Tu se zelo jasno kaže, da se govorjenje večinskih strank o demokraciji kaj hitro more spremeniti v nasilna in nedemokratična dejanja.

Utemeljitev, zakaj naj bi bilo štetje obvezno, je prav tako šolski primer demagogije: s tem naj bi bil izključen volilni in narodnostni boj. Stranke pa pri tem pozabljajo, da se volilni in narodnostni boj ne odigravata le na dan volitev oz. štetja.

Kaj dokončnega se tudi iz torkovega zasedanja ne da sklepati, morda le to, da pač kancler očividno nima interesa, da bi izvedel štetje pred letom 1981: ker je namreč štetje izvedljivo šele jeseni naslednjega leta, da terja tudi izvrednotenje štetja precej časa, bi to pomenilo, da bi prišli po računu strank dvojezični napisi šele leta 1978. Vse to pod pogojem, da nesoglasja med strankami, ki s sklepom o troedinosti še zdavnaj niso spravljeni iz sveta, celotno zadevo ne bi nadalje zavlekla. Leta 1979 pa so na Koroškem zopet naslednje volitve, in sicer za občine. Ker pa potem ni več daleč do leta 1981, torej leto po deželnozborskih in državnozborskih volitvah, ni izključeno, da se bodo stranke zmenile za posebno preštevanje v okviru rednega ljudskega štetja. Kanclerja Kreiskega samega ni bilo na posvetovanje: kot svojega zastopnika je poslal državno tajnico za družinska vprašanja Elfrido Karl. To dejstvo je navdihnilo opazovalce-novinarje k hudomušnemu sklepu, da se bo na manjšino vsul plaz splavov.

- Zastopniki osrednjih organizacij,
- ki tokrat očitno niso bili zaželjeni, ker bi pač „motili“ vzdušje posvetovanja treh strank, bodo menda vabljeni za 6. maj.

Kje je meja?

Bil je čas, ko so oblastniki zbrisali besedo „Avstrija“ z zemljevida; nadomestili so jo z besedo „Ostmark“. Toda krogi, ki jim zgodovina ne more biti učiteljica, ker sami prilagajajo to zgodovino po svoje, obhajajo letos „1000 let nemške ostmarke“. V Gradcu naj bo osrednja prireditev za celotno Avstrijo. V Gradcu, ki so mu dali nacisti častno ime „Stadt der Volkserhebung“ (mesto ljudske vstaje), zaradi nacistične vstaje iz leta 1934. Prireditelj „proslave“ ob 1000-letnici nemške ostmarke je prosluli „Deutsches Kulturwerk europäischen Geistes“ (nemška kulturna ustanova evropskega duha). Kdor količkaj pozna delovanje te organizacije, si lahko misli, kak „evropski duh“ veje odtod. In kaj nameravajo izpričati „nemški kulturniki“ ob svoji graški proslavi? Izpričali bodo zvestobo velenemštvu, izpovedali bodo voljo, „da ohranijo našo Avstrijo tudi za prihodnost“ nemško.

Günter Traxler zahteva v dunajski Arbeiterzeitung, osrednjem glasilu SPÖ, (104, 24. 4. 1976, str. 2) da Avstrija končno prepove in z vso odločnostjo prepreči napovedano graško prireditev. Kajti proslave „nemške ostmarke“ bi bile posmeh proslavam Avstrije. Za oživljanje neonacizma v demokratični republiki Avstriji ne sme biti prostora. Toda že je napovedal koroški Heimatdienst, tako se pravi, svojo udeležbo pri napovedani graški proslavi, „da bi se udeležil razodetja nemške ljudske duše. Tozadevno pa zadostuje vsem demokratično usmerjenim Avstrijcem, kar se je razodelo ob pohodu na table in pozneje.“

V glasilu štajerske SPÖ, graški Neue Zeit (111, 24. 4. 1976, str. 2) se bavi Werner Wolf z napovedano manifestacijo. Enako kot tudi Traxler se zgraža zaradi prvotnega sklepa štajerskega deželnega glavarja Josefa Niederla, da bo spregovoril v imenu vseh Štajercev pri ostmarkovski prireditvi. Seveda, v demokraciji je opravka z volitvami, in volivci prihajajo od vsepovsod. Šele, ko so ga lastni pristaši opozorili na nevarnost takega početja in ljubimkanja, je Niederl preklical svojo odločitev in s tem častni pozdrav na prireditvi, ki se bo odvijala — tako so vsaj napovedali — 29. maja v Gradcu, v mestu nacistične „ljudske vstaje“. Morda se mu je le zdela preveč mastna godla, ki jo ponujajo „nemški kulturniki“ ob „krvavi meji rajha“ (Blutgrenze des Reiches). Seveda pa je napovedal, tako se pravi, svojo udeležbo pri graški prireditvi — iz napovedanega sporeda nikakor ni težko razbrati neonacistične miselnosti — koroški Heimatdienst.

Dva socialistična dnevnika, dunajska AZ in graška NZ, se upravičeno zgražata in opozarjata na nevarnosti, ki nam vsem pretijo od krogov, zbranih v „nemški kulturni ustanovi evropskega duha“. Oba upravičeno obsojata štajerskega deželnega glavarja Niederla, ker je prvotno napovedal udeležbo in sodelovanje, iz kratkovidnih političnooportunističnih nagibov, brez slehernega čuta odgovornosti za demokratičnost in ugled Avstrije.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sodna obravnava v luči prireditve v Vernberku:

Dr. Grilc: „Neonacistične pasaže v govorih Mucherja in Feldnerja!“

Trije procesi z narodnostnimi momenti, trikrat so dobili nasprotniki koroških Slovencev prav. To je bilanca zadnjega četrtka in zadnjega petka pred celovškimi sodišči. Da bi bil to slučaj in da je pač odločilo neodvisno sodišče, — to pobožno željo je okrajni sodnik dr. Kaiser sam postavil ad absurdum: z isto utemeljitvijo, s katero je v prvem postopku obsodil odgovornega urednika „Našega tednika“ Tolmaierja, je v drugem procesu, ki se je začel pet minut navrh, oprostil odgovornega urednika „Ruf der Heimat“. — V procesu, ki so ga profesorji Slovenske gimnazije naperili proti šefu Heimatdiensta dr. Feldnerju glede table „Veliki strup — Slovenska gimnazija v Celovcu“, pa je dan poprej prizivno sodišče ponovno oprostilo Feldnerja, hkrati pa položilo temelj za oprostitev odgovornega urednika VZ Pusta in organizacijskega vodjo Heimatdiensta Stouraca, ki se bosta morala pred istim sodiščem v kratkem zagovarjati.

V prvem postopku v petek sta predsednik Heimatdiensta dr. Josef Feldner in gosposvetski župnik Wilhelm Mucher tožila „Naš tednik“ zaradi spoznanja koordinacijskega odbora NSKS in ZSO, kjer je bilo rečeno, da je bilo blagoslavljanje zastave v Vernberku 29. junija lanskega leta neonacistična prireditev in da so bile v Mucherjevi pridigi in v Feldnerjevem govoru podane izjave, ki so imele izrazito nemškošovinističen in rasističen značaj. Obe osrednji organizaciji se sprašujeta, kako dolgo še bodo oblasti gledale takšne provokacije, brez da bi ukrepale. Inkriminiran je bil tudi stavek, da je Mucherjeva pridiga zrela za državnega tožilca.

V prvem postopku sta Feldner in Mucher nastopila skupno kot tožilca. To pa zaradi tega, ker je sodišče povezalo obe tožbi v skupen postopek. Tako je župnik-hujskač Wilhelm Mucher imel priložnost, da se je poskril za na Koroškem vsemogočnim Heimatdienstom in prav tako kot dr. Feldner dobil prav. Tožitelja je zastopal odbornik KHD dr. Karl Th. Mayer, „Naš tednik“ pa odvetnik dr. Matevž Grilc (pisarna dr. Tischler). V svojem pledoajeju je dr. Grilc na podlagi citatov iz obeh govorov — tako Mucherjevega kot tudi Feldnerjevega — poudaril, da je bilo pisanje „Našega tednika“ upravičeno in pravilno. Zahteva po ločenih šolah in razredih za pripadnike manjšine in večine ne pomeni ničesar drugega kot politika apartheida, — ločevanje ras —, le-to pa je Organizacija združenih narodov že pred leti obsodila, ker ne služi mirnemu sožitju. Prav tako pa dopušča Mucherjeva pridiga — dr. Grilc je navedel najvažnejše citate — sklep, da je bila prireditev v Vernberku neonacistična.

Sodnik dr. Kaiser pa je kljub temu obsodil „Naš tednik“. Dejal je v svoji obrazložitvi obsodbe, da pač zahteva Heimatdiensta po ločenih šolah že ni tako huda, če Slovenci še na drugih področjih smejo kontaktirati s pripadniki večine, n. pr. v avtobusih. Popolnoma pa je sodnik zapustil njemu namenjena tla, ko je tudi vprašanje, kako dolgo bodo oblasti še gledale na takšne provokacije (kot v Vernberku) ne da bi ukrepale, označil prav tako kot žaljivo. Enako je vrednotil tudi ugotovitev „Našega tednika“, da je Mucherjeva pridiga zrela za državnega tožilca. V tem primeru pa moremo podvomiti tudi v pravno utemeljitev sodnika dr. Kaiserja: s tem, da je neko dejanje ali neka pridiga „zrela za državnega tožilca“, to pomeni nič več in nič manj kot to, naj bi jo državni tožilec preiskal glede njene vsebine.

O tem, ali določene pasaže v pridigi pomenijo kršitev kakšnega zakona, odloča sodnik in ne državni tožilec, ki kvečjemu more predati pridigo sodniku v presojo in sodbo. Dokler pa takšnega pridigarja sodnik ne obsodi, velja po avstrijskem zakonu kot nedolžen. V konkretnem primeru je torej sodnik prenaglo sodil: kajti v komentarju „Našega tednika“ ni bilo zapisano, da je pridigar Mucher kriv v smislu kazenskega zakonika, ampak le, naj se državni tožilec ukvarja s to pridigo. Med celotnim raziskovalnim postopkom pa velja tista oseba kot nedolžna — nedolžnost pa ne more pomeniti žalitve.

Obsodba: odgovorni urednik Nužej Tolmajer je bil obsojen na 2000.— šil. kazni ter na 200.— šil. globe.

V drugem postopku, ki se je pred istim sodnikom začel pet minut navrh, pa je dipl. inž. Franc Konzilia tožil odgovornega urednika heimatdienstovskega glasila „Ruf der Heimat“ dr. Hansa Pichsa. Oktobrska številka tega glasila je pod naslovom „Profesor Slovenske gimnazije razobesil jugoslovansko zastavo“ zapisala, da je na podlagi soglasnih izjav več prič obesil dipl. inž. Franc Konzilia, ki poučuje tudi na Slovenski gimnaziji, ob priliki likofa na njegovi hiši tudi jugoslovansko zastavo in venček, katerega trakovi so imeli rdečo, belo in modro barvo. Ruf der Heimat dobesedno: „Pričakujemo primerne ukrepe pristojnih oblasti! Se bo vodstvo Slovenske gimnazije distanciralo od te protiavstrijske provokacije???“

V obravnavi so štiri priče izjavile, da Konzilia 23. avgusta — tedaj je bil likof — sploh ni bil na gradbišču. Šele dan navrh, ko je prišel na stavbišče, je videl trakove, ki so bili podobni zastavi in jih takoj pustil odstraniti. Obtoženec dr. Pichs sam ni prišel na obravnavo — zastopal ga je odvetnik dr. Fresacher. Le-ta pa je imel ob koncu „zanimiv“ pledoaje, v katerem je naenkrat govoril o Jugoslaviji kot „sosedni državi“, in da razobešanje jugoslovanske zastave ne more pomeniti žalitve. V „Ruf der Heimat“ pa je razobešenje slovenskih oz. jugoslovanskih barv bilo označeno kot „protiavstrijska provokacija“.

Akoravno obtoženčeva stran obljubljenega dokaza resnice ni doprinesla, je sodnik vendarle oprostil dr. Pichsa (ki je častni predsednik Heimatdiensta). Ne glede na to, da so priče popolnoma jasno izpovedale, da Konzilia sam ni obesil tiste zastavi podobne trakove, ker je bil isti dan v službi.

V tem kratkem času med obema postopkoma je sodnik popolnoma spremenil svoje mnenje: medtem ko je v postopku proti „Našemu tedniku“ smatral vprašanje po primernih ukrepih oblasti kot žaljivo, v procesu proti „Ruf der Heimat“ taisto vprašanje ni bilo več žaljivo in je s to utemeljitvijo oprostil dr. Pichsa.

Pri postopku proti dr. Pichsu si bo sodišče moralo vsekakor dopasti očitek, da je z oprostitvijo

(Dalje na 4. strani)

Bielka: rešitev v avstrijskem duhu

Avstrijski zunanji minister dr. Erich Bielka-Karltreu se je v torek ob priliki tradicionalne spominske ure avstrijskega odborniškega gibanja na dan izjave o neodvisni Avstriji (27. aprila 1945) izrazil proti temu, da si skuša neka skupina lastiti monopol na interpretaciji pojma „avstrijska domovina“, predvsem, če bi tista interpretacija izpadla zelo neavstrijsko. Avstrijska domovina mora obsegati vse Avstrijce, vseeno katere narodne pripadnosti.

V zvezi z manjšinskim vprašanjem na Koroškem je Bielka vprašal, ali se bodo na jugu Avstrije pustili voditi od avstrijske ideje. Na Koroškem je treba izpolniti še obveznosti, v katere nismo le mednarodno privolili, ampak katerih velikodušna uresničitev bi tudi končno omogočila, da bi končno zacelile rane krvavih nacionalističnih sporov.

Kot primer neavstrijskega zadržanja je Bielka med drugim navedel rezultat ankete, kjer je zastopalo 39 procentov povprašanih oseb mnenje, da obstajajo več — in manjvredne evropske narodnosti. Avstrijski zunanji minister je dejal, da sicer ne precenjuje takega povpraševanja, vendar se tudi ne sme zamolčati, da so take prikazni nezdružljive z avstrijsko idejo.

Gospodarski komentar:

Problemi turizma postajajo vedno večji

Pričetek letošnje glavne turistične sezone v Evropi je tako rekoč pred vrati. Celovito vzeto avstrijsko turistično gospodarstvo pričakuje, da bo letos v mednarodnem turizmu bolje odrezalo kot lani, ko je prebolelo recesijo leta 1974. Napoveduje zvečanje števila turistov in njihovih nočitev, s tem pa tudi nadaljnjo povečanje pritoka turističnih deviz, ki jih podobno kot druge turistične dežele ob vladajoči gospodarski recesiji tako potrebuje.

Toda: kjer je sonce, tam so tudi sence. Senčna stran avstrijskega turizma je v zadnjih letih zavzela obseg, ki številnim občinam in turističnim podjetjem povzroča čedalje večje skrbi. Skoraj 15 let število turističnih postelj in s tem v zvezi restavracijskih kapacitet močneje narašča kot število turističnih nočitev. To pa pomeni, da morajo po številnih občinah turistična podjetja enako kot zasebni oddajalci turističnih sob na povračilo kapitala, ki so ga vložila za ureditev turističnih sob ter za opremo restavracij in za ureditev okolja čedalje bolj čakati. Marsikatera od njih stojijo pred vprašanjem: ali bodo denar, ki so ga v ta namen vložila, še kdaj videla?

Tudi v turističnem gospodarstvu drevesa ne rastejo do neba. In že marsikdo se je tudi na tem, doslej tako ekspanzivnem področju gospodarske dejavnosti že hudo uračunal, bodisi kot zasebnik, bodisi kot turistična skupnost ali pa kot občina.

S tem v zvezi je sila zanimiva študija sekcije za turizem avstrijske zvezne gospodarske zbornice, ki je bila pred kratkim objavljena. Na osnovi večletnih analiz omenjena študija prihaja do zaključka, da je število turističnih postelj v občini odvisno od števila prebivalstva enako kot od obsega površine občine. V principu je v poprečju mogoče reči — poudarja študija — da so zdrave osnove za turizem dane v občini, kjer odpadeta na prebivalca dve turistični postelji. Več turističnih postelj na prebivalca prenesejo le občine z izrazitimi turističnimi centri in zdravilišči s celoletno zasedbo. Tam je letna izkoriščenost ponudbe postelj in restavracijskih kapacitet do petkrat večja kot pa po gostinskih podjetjih in pri privatnih oddajalcih turističnih sob, ki so odvisni zgolj od poletne turistične sezone šestih do desetih tednov letno.

V Avstriji je med letom 1965 in letom 1973 ponudba turističnih postelj narasla za dobrih 81 odstotkov. Se je vendar v istem obdobju število turističnih nočitev zvečalo le za dobrih 36 odstotkov. S tem v zvezi je izkoriščenost kapacitet turističnih podjetij nazadovala za 10,5 odstotkov. Z drugimi besedami: ob naraščanju ponudbe turističnih uslug rentabilnost investicij v turizem pada.

To je facit turistične sekcije avstrijske gospodarske zbornice. Gotovo se njene ugotovitve razlikujejo od praktičnih izkušenj po podjetjih turističnega gospodarstva in po občinah njihovega sedeža. Toda dvoje je gotovo:

- prvič to, da tam, kjer v občini odpade na prebivalca štiri in več turističnih postelj, ponudba oddiha ne odgovarja več potrebam turistov,
- drugič pa je gotovo to, da v krajih, ki imajo na prebivalca na ponudbo manj kot dve turistični postelji in ki na posteljo dosežejo manj kot 60 nočitev v prihodnje o rentabilnosti prizadevanj na področju turističnega gospodarstva ne more biti govora.

To velja enako za zasebnega podjetnika kot za turistično skupnost in za občino. Posebej še v primerih, če ležijo odročno od evropske turistične osi. (bl)

Volitve na Portugalskem

Parlamentarne volitve na Portugalskem so v nedeljo prinesle premik na desno, vendar je ta premik bil dokaj skromen. Portugalski socialisti pod vodstvom Maria Soaresa so postali najmočnejša stranka, dosegli so 35 odstotkov. Predstave Soaresa, ki bi k 38 procentom, ki so jih dobili socialisti točno leto dni poprej pri volitvah v ustavodajni zbor, pridobili še nekaj procentnih točk in tako dosegli večino od vsega skupaj 263 mandatov, se niso uresničile. Verjetno bodo dobili le 106 mandatov — dokončni rezultat bo znan šele čez teden dni. Demokratična ljudska stranka (PPD) se je poslabšala od 26 na 24 procentov, komunisti so dosegli 14 odstotkov, to je prav tako dva odstotka manj kot leto poprej, ko so kandidirali skupno s satelitom MDP. Kot edina stranka je Demokratično-socialni center povečal svoj delež od 7,5 na 15 odstotkov in ga s tem podvojil.

Kako bo izgledala vlada, se danes še ne da reči. Soares je dejal, da hoče vladati z manjšinskim kabinetom. Vsekakor pa možnost za večjo notranjeportugalsko krizo ni izključena: kajti predstavniki posameznih strank so pred volitvami oddali taka načelna stališča, ki, če jih ne prekličejo vsaj delno, onemogočajo tvorbo koalicije.

Tanjug: Dr. Pahr o štetju manjšine

„Mislim, da bi v zvezi z načrtovanim zakonom o narodnostnih skupinah v Avstriji bilo treba v državi izvesti veliko informativno kampanjo, da bi se prvenstveno koroški Slovenci podrobno seznanili z namerami zvezne vlade, prav tako pa bi nemško govoreči Korošci bili točno obveščeni o tem, da se ne pripravlja ‚slovenizacija Koroške‘," je izjavil v razgovoru z dopisnikom Tanjuga na Dunaju dr. Willibald Pahr, predsednik komiteja pravnikov, ki je pripravil načrte zakona o narodnostnih skupinah in spremenjenega zakona o popisu prebivalstva v Avstriji.

Dr. Pahr je ponovil svoje prepričanje, da novi zakon vsebinsko presega sedmo točko državne pogodbe, kar zadeva pravice koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, hkrati pa s svojimi določbami obsega madžarsko in češko narodnostno skupino v Avstriji. Na vprašanje, kaj bi se zgodilo, če bi narodnostne skupine vendarle odklonile posebni popis, je dr. Pahr odgovoril, da „bi to bila velika nesreča predvsem za koroške Slovence".

Pač pa je dr. Pahr pozabil na dvoje: prvič, da bi bila informativna kampanja že potrebna zdavnaj, in sicer naj bi zvezna vlada informirala avstrijske in predvsem koroške prebivalce o položaju in značilnostih manjšin v tej državi. Zvezno vlado prav tako ne bi kaj „koštalo", če bi šolsko mladino že preko učbenikov konfrontirala z dejstvom, da živijo znotraj avstrijskih meja tudi pripadniki drugih narodnih skupnosti in z drugim materinim jezikom. Tako bi se že v preteklosti storilo marsikaj, kar se maščuje v sedanjosti. Predsodki imajo namreč svoj izvor vedno le v pomanjkanju pravih informacij. Sedanji poskus vlade pa pomeni ničesar drugega kot zlorabo informacijskega monopola, nad katerim razpolaga sama.

Drugi aspekt pa je tesno povezan s prvim: s svojim informacijskim aparatom skuša vlada in skušajo stranke slovenskemu prebivalstvu, ki prav tako ni izključeno od prejemanja teh informacij, dopovedati, da bi pomenila odklonitev preštevanja v prvi vrsti nesrečo za koroške Slovence. Namesto da bi se — kakor bi to storila vsaka manjšini naklonjena država — spraševala, ali „darilo" koroškim Slovencem v obliki pravic po izvršenem preštevanju za manjšino ne pomeni dejansko darilo, si skuša vlada tesati most, kako izvesti štetje preko manjšinskega zastopstva.

Kje je meja?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Štajerska ima črnega deželnega glavarja, koroški Wagner je po strankarski pripadnosti socialist. Wagner pa je že napovedal svojo udeležbo za 2. maj v Velikovcu. Celo govoril bo, kot podpredsednika KHD Valentin Einspieler, gimnazijski ravnatelj iz Celovca, in Siegfried Sames, poveljnik koroških brambovcev (Kärntner Abwehrkämpferbund). Taisti Sames je bil tudi funkcionar NSDAP. V Velikovcu „Stadt der Volksabstimmung" (plebiscitno mesto), bodo odprli 2. maja „domovinski muzej" in odkrili spomenik Hansu Steinacherju. V nedeljo, 25. aprila, (str. 5) je objavila Kärntner Tageszeitung (nekoč se je imenovala Neue Zeit), glasilo koroške SPÖ — sploh „čudež", da so objavili — pismo bralca Heinza Gärtnerja ml., Korošca, zdaj študenta v Salzburgu. O Hansu Steinacherju piše, da je bil po letu 1920 predsednik KHD, od koder je prišlo mnogo SA-jevcev in SS-ovcev; pod Hitlerjem je bil častnik in skupno s svojim prijateljem vojnim zločincem Aloisom Maier-Kaibitschem in SS-Sturmbannführerjem nadporočnikom Karlom Fritzem v precejšnji meri odgovoren za izseljevanje koroških Slovencev. V svoji knjigi „Sieg in deutscher Nacht" (1943) piše Steinacher, da je bila izjava za Avstrijo v plebiscitnem boju tako rekoč brez pomena. „Naš propagandni material je komaj poznal besedo Avstrijo. Bila mi je vedno neoporečna samoumevnost, da plebiscitnega boja ne bijemo za priključitev k Avstriji, ampak za velikonemško prihodnost... Ker pa zaradi zaveznikov, ki so prežali na ‚vsenemške spletke‘, nismo mogli klicati ‚Nemčija‘, ‚Avstrija‘ pa nismo hoteli reči, je pač postal naš bojni klic ‚Koroška‘." Odkritje spomenika takemu možu ni samo izzivanje za koroške Slovence, ampak za vse demokrate Avstrije, zaključuje Gärtner izvajanja o Steinacherju. V zvezi z uvodnikom KTZ 22. 4. 1976 „Politische Brandstifter", v katerem imenuje urednik Primosch nočne aktiviste „politične požigalce", poudarja Gärtner, da bi morala KTZ končno opozoriti na dejanske politične požigalce, in se sprašuje, če je velikovška „mazarija" (odkritje Steinacherjevega spomenika) zaradi tega manj obsodbe vredna, ker je javna in v znamenju drugega izročila.

Dva socialistična dnevnika se zgražata nad črnim štajerskim deželnim glavarjem Niederlom zaradi njegove prvotne odločitve za udeležbo in sodelovanje pri graški „ostmarkovski" prireditvi. Kdaj bo tudi koroški dnevnik SPÖ tako socialističen, da bo opozoril deželnega glavarja Wagnerja na nezaslišanost in skrajno državno-politično neodgovornost njegovega početja. Steinacherjeva preteklost v tretjem rajhu je tako obremenjena, v odnosih do koroških Slovencev, pa tudi v odnosu do demokratične neodvisne Avstrije, da bi morala biti za deželnega glavarja vzrok, da niti razmišljal ne bi o kakršnemkoli sodelovanju pri katerikoli prireditvi v spomin takega človeka.

In zanimive zveze, ki se pletejo, tako se pravi, med KHD in „nemško kulturno ustanovo evropskega duha"? Kaj nameravajo oblasti ukreniti?

Bozen: Slovenski dan v tisku

Seminar Južnotirolske visokošolske zveze o slovenskih manjšinah v Avstriji in Italiji je v italijanskem tisku naletel na izreden odmev. Poleg nemških „Dolomiten", „Tiroler Tageszeitung" (Innsbruck), „Alto Adige" (nemška izdaja), ter nemške „Agenzia giornalistica Italia" so obširno poročali tudi italijanski časopisi „L'unita", „Corriere della sera", „L'adige", „Alot adige" in „La republica".

Tiroler Tageszeitung je priznala izvajanjem slovenskih zastopnikov predvsem veliko mero stvarnosti in zmernosti:

Die Südtiroler Hochschülerschaft hat, auch im Bewußtsein ihrer Antithese zur Volkspartei, im Bozner Rathaus ein Thema zur Diskussion gestellt, das der österreichischen Innenpolitik unter den Fingern brennt: Die Frage der Kärntner Slowenen. Drei Vertreter aus Kärnten, Theodor Domej vom Zentralverband der slowenischen Organisationen in Kärnten, der Sekretär dieses Verbandes, Feliks Wieser, und Karl Smolle vom Rat der Kärntner Slowenen, hatten die Aufgabe, die Problematik einer jungen Zuhörerschaft von Studenten — die Politiker waren wie immer bei solchen Anlässen abwesend — zu unterbreiten.

Ihre Darstellung, vor allem jene Karl Smolles, der slowenischen Volkstumsfrage erfolgte in durchaus maßvoller Weise, sie stand allerdings unter dem Eindruck, daß diese Minderheit es weit schwerer hat, ihre Rechte durchzusetzen als etwa die Südtiroler, die in ihrem Bestreben nach Autonomie auf die Hilfe der Schutzmacht Österreich rechnen konnten. Das perfekte Deutsch, in dem die Vortragenden sprachen, trübte zusätzlich das Bild einer anderssprachigen Minderheit, und man hatte den Eindruck, daß zum Unterschied von Südtirol, die Integrierung der Slowenen sehr weit fortgeschritten ist. Gerade diesen Umstand hat Smolle der österreichischen Regierungspolitik seit dem Staatsvertrag angekreidet, und gerade dieser Umstand ist es nach seinen Worten auch, der die Slowenen eine Volkszählung derzeit ablehnen läßt...

...Des übrigen sind die Parallelen zwischen der slowenischen und der Südtiroler Minderheit in vielen, vor allem in den letzten historischen Entwicklungen, von einer verblüffenden Ähnlichkeit, ebenso wie es Parallelen in der Entnationalisierungsperiode (Nationalsozialismus und Faschismus) und in der Arbeit der jeweiligen Regierungen zu geben scheint, die dazu führen müßten, daß die Südtiroler mehr Verständnis und womöglich auch mehr Einsatz für die Minderheit in Kärnten aufbringen.

Nemška izdaja „Alto adige" je zapisala naslednje:

Wie die Südtiroler seit 1945 die Durchführung und Einhaltung des Pariser Abkommens fordern, so kämpft die slowenische Minderheit in Kärnten — allerdings mit weniger Erfolg — um die Erfüllung des österreichischen Staatsvertrages, was den Schutz völkischer Minderheiten betrifft. Da vor allem das offizielle Südtirol die Kärntner Slowenenfrage immer mit betretenem Stillschweigen umgangen hat, hat die Südtiroler Hochschülerschaft (SH) Vertreter der beiden slowenischen Organisationen, des Zentralverbandes und des Rates der Kärntner Slowenen, nach Bozen eingeladen, um der Öffentlichkeit dieses Problem näherzubringen, wie Florian Kronbichler, der Vorsitzende der SH bei der Eröffnung der von der Hochschülerschaft organizierten Tagung sagte.

Mit der Verabschiedung einer Solidaritätsresolution für die slowenische Minderheit in Kärnten und einem Bericht von Sergio Salvi über die Situation der sprachlichen Minderheiten in Italien endete am Dienstagabend im Versammlungssaal der Gemeinde Bozen die Studientagung der Südtiroler Hochschülerschaft zum Thema sprachliche Minderheiten. Eines der Hauptanliegen der Veranstalter, nämlich den Slowenen-Vertretern aus Kärnten die Möglichkeit zu geben, bei den Südtirolern um Verständnis für ihre Probleme zu werben, dürfte mit dem Minderheitentag sicherlich erreicht worden sein.

Die Förderungen der Minderheit in Kärnten waren in sachlichem Ton vorgebracht worden.

Zur Frage, was die Interessengemeinschaften der Slowenen in Österreich set 1955 auf politischer Ebene zur Durchsetzung ihrer Forderungen unternommen haben, wurde erklärt, daß insgesamt an die 40 Eingaben gemacht worden seien, die aber allesamt unbeantwortet blieben. Der Einfluß der Slowenen innerhalb der politischen Parteien, hieß es, sei minimal, auch weil kein Slowene in einer Partei an führender Stelle sitze.

„Agenzia giornalistica Italia" je prav tako obširno poročala o „Slovenskem dnevu" v Boznu:

Die Südtiroler kennen aus eigener Erfahrung die Folgen einer chauvinistischen Propaganda und die Notwendigkeit eines ausreichenden Schutzes der Rechte der ethnischen Minderheiten.

Die Tagung der Slowenen, die von der SVP praktisch ignoriert wurde, (anwesend waren nur der Landtagsabgeordnete Achmüller und Oskar Peterlin von der jungen Generation) wurde mit herzlichen Begrüßungsworten des Vorsitzenden der SH, Florian Kronbichler, eröffnet, der die Notwendigkeit einer Solidarität für die sprachlichen Minderheiten unterstrich, wobei er es nicht an kritischen Bemerkungen an die Adresse der SVP und der Tageszeitung „Dolomiten" fehlen ließ.

Der Minderheitenforscher Sergio Salvi gab im Laufe seines Berichtes bekannt, daß es in Italien elf Minderheiten mit einer Gesamtbevölkerung von drei Millionen Einheiten (6 Prozent der Gesamtbevölkerung Italiens) gibt. Davon werden aber nur 400.000 offiziell geschützt. Salvi vertrat auch die Meinung, daß

(Dalje na 8. strani)

Tako nas gledajo Južnotirolci

Kot smo na kratko že poročali, je glasilo južnotirolske visokošolske zveze „Skolast“ objavilo v svoji zadnji številki obširno situacijsko poročilo o koroških Slovencih. V tem spisu poudarja avtor zlasti potrebo po solidarizaciji s koroškimi Slovenci. Akoravno namenoma ni hotel — formalno popolnoma pravilno — videti pravice južnih Tirolcev, ki jih zanje terja avstrijska vlada, odvisnih od pravic, ki jih daje taista Avstrija svoji slovenski manjšini, je opozoril na moralno plat tega vprašanja in na to, da isti krogi, ki zahtevajo za južnotirolsko nemško manjšino vse pravice, skušajo odrekati le-te koroškim Slovencem. Torej ne gre v tej zvezi za manjšini naklonjene varuhe južnih Tirolcev, ampak zgolj za nemškonacionalce. Tega se morajo tudi južnotirolski Nemci zavedati.

Prav tako zanimiva izvajanja oz. utemeljitev glede odklanjanja prešteva-nja povsem razumljiva in utemeljena.

Pa tudi Južnotirolci ljudskega štetja posebne vrste ne bi prestali neokrnjeni, če bi tudi zanje veljal manjšini sovražen odstotek 25%: v glavnem mestu Boznu bi prišli ob dvojezični napis.

Wenn man sich das Zielt setzt, die politischen und historischen Hintergründe aufzuzeigen, warum sich die slowenische Minderheit in Kärnten einer derartigen diskriminierenden und minderheitenfeindlichen Behandlung ausgesetzt sieht, so geschieht dies nicht zum Zweck eines polemischen und daher unnützen Austauschens von Vorwürfen an die eine (österreichische) oder andere (italienische) Adresse, sondern aus jener demokratischen Grundhaltung heraus, die Angehörige einer Minderheit zur Solidarität mit allen anderen Minderheiten (ohne Unterschied von Sprache oder Rasse) verpflichtet[1], oder anders gesagt — wie sich der anerkannte und minderheitenfreundliche Nationalitätenrechtler Prof. Dr. Th. Veiter aus der Sicht des Österreichers ausdrückte — „daß Österreich für die Südtiroler nicht glaubwürdig eintreten kann, wenn es den auf seinem eigenen Boden lebenden Volksgruppen nicht großzügig Schutzrechte einräumt“[2]; weiters auf Grund der Solidarität gegenüber einer Minderheit, deren Schicksal in den letzten 50 Jahren mit jenem der Südtiroler oft frappierende Ähnlichkeiten aufwies, ja in direktem Konnex stand[3], nicht zuletzt aber auch um den Südtirolern selbst klar zu machen, wovon in erster Linie die Garantie für eine gerechte und demokratische Minderheitenpolitik abhängt: nicht so sehr von internationalen Verträgen oder ausländischer „Schützenhilfe“, sondern nur vor allem von der Entwicklung der Demokratie auf gesamtstaatlicher Ebene selbst, nämlich ihrer Entwicklung von der rein formalen Gleichheit aller Staatsbürger zur materiellen Gleicheit, von autoritärzentralistischen Regierungssystemen zu regionalistischen, autonomistischen und „radikal-demokratischen“ Ansätzen, wie sie letztlich in der sozialistischen Rätedemokratie ihren höchsten Ausdruck finden[4]. Gerade in dieser Hinsicht mag der (warnende) Hinweis genügen, daß es die gleichen deutschnationalen bis rechtsradikalen Organisationen und Parteien waren und sind, die sich am lautesten im deutschsprachigen Ausland für Südtirol (Autonomie auch bis zum Selbstbestimmungsrecht) einsetzen — gleichzeitig aber an vorderster Front stehen im Kampf gegen die slowenische Minderheit und deren begründete Rechtsansprüche. Daraus läßt sich am besten ablesen, daß ihr „Einsatz“ für Südtirol keineswegs in ihrer demokratischen Einstellung oder Solidarität gegenüber Minderheiten begründet war, sondern einzig und allein in ihrem — Deutschnationalismus!

TABLE

Na važnih križiščih
in na čelih naselbin
zehajo pravokotne praznine,
sramotilne priče oživele nestrpnosti.
Strankarski vihar
je polagoma odpihnil
pepel preteklosti,
pod katerim je zaživelo oglje
tretjega „raja“.
Naenkrat se oče in sin
nista več razumela.
Oče je skrbno hranil in branil
pradedno izročilo
in ga živo predal sinu.
Sin se je pridružil
podivjani in nahujskani četi,
ki je pod praporom domobranstva
brisala sledove domačnosti.
V ubijajočo praznino
je končno cestna uprava
obesila okroglo številko
petdeset
in potrdila nadaljnjo brezimnost
domače vasi.

-mi-

DER NEUE VOLKSTUMSKAMPF

Schon vier (!) Tage nach Abschluß des Staatsvertrages schlossen sich diese Kreise im Mai 1955 zum Schulverein Südmark zusammen; seine ideologische Position und personelle Besetzung ließ von Anfang an keinen Zweifel darüber, was das Ziel dieser Organisation war: die kontinuierliche Fortführung der antislowenischen Politik des Kärntner-Heimat-Bundes der Zwischenkriegszeit. Der erste „Dienst an der Heimat“ ließ denn auch nicht lange auf sich warten: im Herbst 1958 inszenierten diese Kreise, verbunden mit einer massiven Diffamierungskampagne gegen die Slowenen, einen „Schulstreik“, worauf der Kärntner Landeshauptmann die Verordnung des obligaten zweisprachigen Unterrichts von 1945 aufhob. Es erfolgte eine Abmeldung von 83% der gesamten Schulkinder vom zweisprachigen Unterricht, nur mehr ein Bruchteil der slowenischen Kinder besuchte den Unterricht in ihrer Muttersprache und innerhalb eines Jahrzehnts (von 1950—1960) verringerte sich die Anzahl der Schüler mit slowenischer Muttersprache um ganze 46,6%[5].

Daraufhin beschloß das österreichische Parlament am 19. März 1959 ein neues Minderheitenschulgesetz für Kärnten, das auf fast alle vom Kärntner-Heimat-Dienst erhobenen Forderungen einging (z. B. die Feststellung der „Zahl“ und des „Siedlungsgebietes“ der Slowenen vor einer endgültigen Regelung der Schulfrage) und in seiner wichtigsten Bestimmung festlegte, daß „das Recht, die slowenische Sprache als Unterrichtssprache zu gebrauchen oder als Pflichtgegenstand zu erlernen ... einer diesbezüglichen ausdrücklichen (!) Anmeldung durch den gesetzlichen Vertreter des Schülers (bedarf)“[6]. Die beiden Verbände der Kärntner Slowenen stellten dazu mit Recht fest, daß dies eine Diskriminierung ihrer Sprache auf dem Schulsektor bedeute, da „die deutschnationalistische Hetze und das allgemeine politische Klima in Kärnten ... (dafür sorge), daß die Anmeldung zum zweisprachigen Unterricht fast zur unüberwindlichen Hürde für die sozial abhängige slowenische Bevölkerung wird, die unter solchen Verhältnissen dem Recht zur Anmeldung lieber ‚entsagt‘.“[7]

Ebenfalls im März 1959 verabschiedete das österreichische Parlament ein Gesetz über den Gebrauch des Slowenischen als Amtssprache in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Kärntens mit slowenischer und gemischtsprachiger Bevölkerung. Obwohl es 9 derartige Bezirke gibt, wurde das Slowenische lediglich in 3 von ihnen zugelassen und auch hier nur in sehr eingeschränktem Maße (nämlich bloß unter Zuhilfenahme eines Dolmetschers).

Es mag für den, von der Südtiroler Situation ausgehenden, die Kärntner Minderheitenproblematik beurteilenden Betrachter auf den ersten Blick einigermaßen verwunderlich, ja unverständlich sein, warum die Kärntner Slowenen eine Minderheitenfeststellung — also die Forderung, daß zuerst ihre Zahl und ihr Siedlungsgebiet „einwandfrei“ geklärt werden müßten, bevor ihnen bestimmte Rechte zuerkannt werden könnten — ganz entschieden ablehnen, und zwar mit Recht, wie wir glauben. Ohne hier das Problem, nach welchen Kriterien (ob nach dem Prinzip des „subjektiven Bekenntnisses“, der „objektiven Merkmale“ oder eines kombinierten Systems dieser beiden Prinzipien) die Zuordnung oder Nichtzuordnung zu einer bestimmten Minderheit erfolgen soll, näher zu erörtern, so kann jedenfalls nicht bestritten werden, daß die bei einer auf dem subjektiven Bekenntnisprinzip basierenden Minderheitenfeststellung entscheidende Frage — nämlich ob sich jeder Angehörige der Minderheit auch tatsächlich „frei“ als solcher deklarieren kann — von einer Reihe historischer, sozialpsychologischer politischer, sozioökonomischer und kultureller Faktoren abhängt. Gerade diese Faktoren aber sind es, die es für den Fall der Kärntner Slowenen (dies etwa ganz zum Unterschied von der spezifischen Situation in Südtirol) mehr als berechtigt erscheinen lassen, eine Regelung ihrer Minderheitenrechte von einer vorhergehenden Minderheitenfeststellung abhängig zu machen, als eine minderheitenfeindliche Maßnahme und Vorgangsweise abzulehnen.

Wurden einige dieser Gründe bereits aus der historischen Darstellung der Slowenenfrage Kärntens ersichtlich, so muß für jeden unvoreingenommenen Beobachter die Tatsache, daß eine derartige Minderheitenfeststellung seit jeher eine Forderung der deutschnationalen und antislowenischen Kreise des Kärntner-Heimat-Dienstes ist, allein schon für sich genügend Anlaß zu Bedenken geben. Ein weiteres Indiz für die Untauglichkeit einer derartigen Vorgangsweise bilden aber auch alle seit 1945 durchgeführten Volkszählungen selbst. Man wird nämlich kaum — wollte man den Volkszählungsergebnissen von 1951 (43.179 Sprachslowenen) bis 1971 (20.972 Sprachslowenen) realen Wert beimessen — behaupten können, die Abnahme der Slowenen um mehr als 50% innerhalb eines Zeitraumes von 20 Jahren sei als das Ergebnis eines „natürlichen Prozesses“ zu interpretieren; dies umso weniger als es sich bei den Slowenen in Kärnten (nicht anders als bei den Südtirolern) nicht bloß um eine „Sprachminderheit“ (wie dies z. B. auch die Zigeuner, andersprachige Gruppen in Großstädten wie etwa die Tschechen in Wien usw. sind), sondern um eine „Volksgruppe“ (im Sinne Th. Veiters) handelt, die seit Jahrhunderten autochthon in einem bestimmten Gebiet lebt und daher durch eine gewisse Kontinuität in Bezug auf Siedlung, innere soziale Gliederung, Heimat- und Gruppenbewußtsein gekennzeichnet ist. Eben auf Grund dieser Tatsache haben die Kärntner Slowenen in ihren Stellungnahmen wiederholt darauf hingewiesen, daß eine Minderheitenfeststellung unnötig und das Gebiet mit slowenisch- und gemischtsprachiger Bevölkerung in Südkärnten ohnehin bekannt sei, so wie es bekannt war, als Himmler 1942 dessen „Eindeutschung“ anordnete, und wie es ebenso als bekannt vorausgesetzt wurde, als Österreich den Slowenen aus außen- und innenpolitischen Gründen mit der Schulverordnung vom Oktober 1945 großzügige Rechte einräumte.[8]

Das Wesentliche aber ist, daß die Rechte der Slowenen nicht bloß durch die Aktivitäten des Kärntner-Heimat-Dienstes gefährdet sind, der vorgibt die „Einheit und Freiheit Kärntens“ zu schützen — eine Einheit, die von niemandem in Frage gestellt wird und eine Freiheit, die durch niemand mehr bedroht ist als durch die Existenz des Heimat-Dienstes selbst[9] — sondern daß die Diskriminierung der slowenischen Bevölkerung in der sozialen und wirtschaftlichen Struktur (Süd-)Kärntens selbst begründet ist. Kärnten ist eines jener unterentwickelten Randgebiete des europäischen Kapitalismus, das gekennzeichnet ist durch einen überproportional hohen Anteil des Fremdenverkehrs und der in der Landwirtschaft beschäftigten Bevölkerung, durch die Vorherrschaft von Klein- und Mittelbetrieben, durch hohe Quoten der Auswanderung wegen der chronischen Arbeitslosigkeit, durch eine von den verantwortlichen Landespolitikern im Interesse des Auslandskapitals betriebene Struktur- und Wirtschaftspolitik (vor allem des bundesrepublikanischen, da dieses, als eines der potentesten in Europa, sich am stärksten „aufdrängt“ und andererseits wegen seines germanisatorischen Nebeneffekts in Kärnten auch am willkommensten ist!). Der die kapitalistische Gesellschaft kennzeichnende Klassengegensatz ist aber hier — wie in allen „Minderheitengebieten“ Europas — durch den nationalen Gegensatz verdeckt und überlagert. Die Slowenen Kärntens befinden sich dabei durchwegs auf der untersten sozialen Stufenleiter (Kleinbauern, Arbeiter, ländliches Proletariat, ein wenig Fremdenverkehrsbetriebe), nationale und soziale Unterdrückung erscheinen ihnen damit als unmittelbar identisch.

Allein schon auf Grund dieses Sichgegenüberstehens einer „prestigeärmeren“ Minderheit und einer „prestigereicheren“ Mehrheit — und dieses unterschiedliche Prestiege überträgt sich ganz automatisch auf die von ihnen gesprochene Sprache — ergibt sich ein starker assimilatorischer Druck auf die sozial unterprivilegierte slowenische Minderheit. Betrachtet man weiters die Schule nicht nur als eine der wichtigsten Instanzen politischer, sprachlicher und kultureller Sozialisation, sondern Bildung und Schule für Arbeiter- und Bauernkinder auch als eine der wichtigsten Vorbedingungen für einen möglichen sozialen Aufstieg, so ist es leicht verständlich, daß slowenische Eltern ihre Kinder „freiwillig“ nicht in eine slowenische, sondern in eine **deutsche** Schule schicken, um ihnen damit in sozusagen „antizipatorischer“ Weise diese Vorbedingungen zu ermöglichen[10].

ANMERKUNGEN:

1 Vgl. C. Gatterer, S. 1354
2 Th. Veiter, S. 411
3 Die Südtiroler und die Slowenen waren — wenn auch mit einigen Unterschieden — Opfer der nationalsozialistischen Volkstums- und Umsiedlungspolitik.
4 Es ist bezeichnend, daß der Großteil der Literatur über die Südtiroler Autonomie diesen innenpolitischen Aspekt (Bildung des centro-sinistra, das Zurückdrängen des extrem zentralistischen, autonomie- und minderheitenfeindlichen Kurses der Democrazia Cristiana sowie die nunmehr endlich erfolgende Verwirklichung des bereits in der Verfassung von 1947 verankerten „regionalismo“ unter dem Druck der Arbeiterbewegung und der Linksparteien usw.) und dessen Auswirkungen auf die Südtirolfrage kaum beachtet (wobei hier das Pariser Abkommen, die bilateralen Verhandlungen, die UNO-Debatte und der Terrorismus keineswegs unterbewertet werden sollen).
5 Vgl. Die Slowenen in Kärnten, S. 15
6 Zit. nach Th. Veiter, S. 710 f
7 Die Slowenen in Kärnten, S. 19
8 Vgl. Die Slowenen in Kärnten, S. 10 f
9 In Art. 7 (Punkt 5) des österreichischen Staatsvertrages ist das Verbot jener Organisationen vorgesehen „die darauf abzielen, der kroatischen oder slowenischen Bevölkerung ihre Eigenschaft und ihre Rechte zu nehmen“.
10 Vgl. dazu die Feststellungen Th. Veiters: „Die Deutschkärntner lernen bewußt nicht slowenisch (es wird als inferior angesehen), ebensowenig findet — mit wenigen rühmlichen Ausnahmen ... — irgendwo ein Gespräch zwischen ihnen und den Nationalslowenen statt, denen man es aber sehr übel nimmt, wenn sie ... in der Öffentlichkeit untereinander die slowenische Sprache statt der deutschen Staatssprache gebrauchen ... vielfach schämen sich vor allem junge Slowenen, die ja ‚mit der Zeit‘ gehen wollen, in Anwesenheit von Angehörigen des Mehrheitsvolkes ihre Sprache zu gebrauchen ... Sie werden oft genug als ‚Tschuschen‘ (Schimpfwort) bezeichnet; nennt man sie Windische ... so schwingt für gewöhnlich ein etwas abschätziger Unterton mit, wie wenn der Nordtiroler von den Italienern als den ‚Walschen‘ spricht.“ (S. 401 f)

Rennerjeva nagrada: dr. Trautl Brandstaller in Harald Irnberger

Rennerjevo nagrado, najvišje priznanje za novinarsko delovanje v Avstriji, je žirija letos podelila tudi dvem osebam, ki sta se v svojem poklicnem delovanju trudili za uresničitev narodnostnih pravic koroških Slovencev. To sta dr. Trautl Brandstaller (ORF), ki je dobila za svoj film „Tujci v domovini“ in Harald Irnberger za „svoj žurnalistični angažma preko gole poklicne rutine, predvsem v prid demokratične rešitve manjšinskega vprašanja.“

Ostali nagrajenci so: Georg Novotny (Neue Kronen Zeitung), Günther Traxler (Arbeiterzeitung), Walter Pisecker (ORF), dr. Otto Schulmeister (Die Presse) ter magazin profil.

Pliberk: Koalicijski interesi v ospredju

To vprašanje je utemeljeno, saj je na seji v četrtek prejšnjega tedna pliberški občinski svet z glasovi ÖVP, SPÖ in svobodnjaške liste proti glasovom Enotne liste (EL) odobril prodajo občinskega zemljišča občinskemu uslužbencu in mandatarju SPÖ, J. Britzmannu — na način, ki po mnenju zastopnikov EL jasno nasprotuje načelu enakopravnosti občanov kakor tudi gospodarnosti.

Postopanje večinskih strank mora pri občanih zbuditi vtis, da občina določene občane protežira. Prodajo zemljišča (okoli 800 m²), na katerem stoji tudi še hiša iz lesa — nekdanji šmihelski otroški vrtec iz vojne dobe — je občinski svet sklenil brez predhodnega razpisa, kot bi bilo praviloma pričakovati.

EL je v svojem dodatnem predlogu zahtevala razpis, ker je bila prepričana, da je treba dati vsem interesentom v občini možnost, da se pozanimajo za zemljišče in zaradi omenjene lesene hiše, ki gotovo ni brezvredna. Zastopnikom ÖVP in SPÖ pa se je zdela ta hiša zrela za podiranje, zato so jo Britzmannu kar brezplačno navrgli; poleg tega so skušali argumentirati s socialnim pogledom. Upoštevanje socialne strani je čisto v redu, a brez razpisa ostane vsekakor dvomljiva zadeva. Tako pač je imelo vse skupaj bolj namen, da se utrdijo koalicijske vezi med ÖVP in SPÖ.

Za nekoliko rahlejše so se izkazale te koalicijske vezi ob vprašanju, ali naj občina hkrati, ko pošta polaga kable za telefon, uredi cestno osvetljavo v Gonovecah. EL je zagovarjala istočasno rešitev poštnih in občinskih zadev, ker pomenijo, je dejal mestni svétnik Stanko Vavti, Gonovece zelo kritično prometno točko in ker bi si občina dejansko prihranila nekaj sredstev. Sicer so potrdili to mnenje tudi drugi, med pomembnejšimi zagovorniki predloga EL je bil podžupan Winkl (SP) a v večini se le niso mogli odločiti za tako imenovano kombinirano rešitev, čeprav bi bila sredstva iz proračuna in od prodaje občinskih zemljišč na razpolago.

Na četrtkovi seji so dodelili raznim domačim tvrdkam dela za gradnjo čakalnice na železniški postaji pri Šmihelu. Čakalnica bo gotovo mnogim občanom zelo v korist, posebno tistim, ki dan na dan hodijo na vlak. Zdaj manjka samo še primerno parkišče. Najbrž pa bo tudi to vprašanje v doglednem času rešeno, kajti občinski odbor za gradnje je dobil nalog, da o tem razpravlja. To pomeni, da je občina končno le pripravljena storiti, kar je EL po svojem zastopniku Ignacu Domeju že zdavnaj zahtevala.

Občinski svet je odobril najem posojil za izgradnjo poti v območju Vogrč, Dobrave, Bistrice in Dolinčič. Te kredite za agrarne investicije bo odplačevala občina, ki bo tudi plačala prispevke, kakor so navadno predvideni za posamezne interesente. Sredstva, s katerimi razpolaga občina Pliberk na podlagi pospeševanja obmejnih območij (Grenzlandförderung) bodo v glavnem prav tako uporabljena za gradnjo cest, predvsem za cesto na Šmarjeto. Med debato o cestah je bilo slišati precej kritičnih pripomb na račun občinske uprave, ki posebno po slabem vremenu zanemarja makadamske ceste, ki jih cestna voda precej izpira.

Mandatarji so sklenili še dolgo vrsto sprememb namembe, nekaj jih je bilo odklonjenih, pri čemer je vodja EL, mestni svétnik Štefan Trampuš poudaril načelo, naj se šibkejšim občanom bolj pomaga.

Občni zbor bilčovske „Bilke"

Občni zbori so poročali o delovanju raznih ustanov. Čim bolj uspešno je bilo delovanje, tem bolj izčrpno in temeljito je poročilo. Bilčovsko SPD „Bilka" je podalo zadnjo soboto pri Miklavžu tak obračun. Bil je dokaz uspešnega delovanja.

Predsednik Rupert Reichmann je pozdravil številne člane, častnega predsednika Janka Ogrisa st., Andreja Kokota kot zastopnika SPZ, župana Hanzija Ogrisa in občinska odbornika Franca Gasserja in Mihaela Weberja. Predsednikovemu poročilu sta sledili poročili tajnika Tomija Lesjaka in blagajnika Jožeta Boštjančiča.

Predsednik se je še izrecno zahvalil pevcem in igralcem, pevovodjem Valentinu Kapusu in Jožku Boštjančiču ter Urški Kassl, ki se trudi z mladinskim zborom.

Za poročili se je razvila krajša diskusija, med katero se je tudi oglasil župan Hanzi Ogris. Društvu se je zahvalil za delo in mu želel vse najboljše za prihodnost. Obljubil je tudi vso možno nadaljnjo podporo od občine. Do leta 1970 ni dobivala „Bilka" od občine nikakršne podpore, lansko leto je dobila dva tisoč šilingov. Kot član je predlagal tudi razrešnico staremu odboru, kar so člani soglasno odobrili.

Vrsta odbornikov zaradi prezaposlenosti ni več prevzela dolžnosti in bilo je tudi treba pomladiti odbor; s tem vprašanjem se je bavil stari odbor tudi na svoji zadnji seji. Novi predsednik je postal Toni Schellander z Moščenice, podpredsednik pa Gašpar Ogris-Martič. Tajniško mesto je prevzel Rupert Reichmann, njegov namestnik je Tomi Gasser. Blagajnik je ostal Jože Boštjančič, njegov namestnik Fridi Ogris. Nadalje je v odboru še vrsta drugih članov, ki so odgovorni za posamezna področja društvenega delovanja. Novi predsednik Toni Schellander se je zahvalil občnemu zboru za zaupanje in obljubil, da bo deloval za društvo po svojih možnostih in zmožnostih. Predvsem bo treba pritegniti k delu mladino, ki bo nadaljevala, kar so ustvarili predniki.

Novemu odboru je izrekel čestitke tudi tajnik SPZ Andrej Kokot ter obljubil vsestransko pomoč. Naglasil je, da je treba tako nadaljevati z delom in premostiti vse težave, treba je iskati skupnost, ne gledati na ideologijo, kajti samo z enotnostjo in skupnim delom bo možno ohraniti našo besedo.

„Neonacistične pasaže"

odprlo obdolžencu morda neokusen pobeg pred avstrijsko sodnostjo: 92-letni dr. Pichs po izjavah njegovih znancev ni pri najboljšem zdravju. Prizivnemu sodišču je treba le čakati . . .

Ali profesorji Slovenske gimnazije sami od sebe sploh ne smejo braniti svoje časti? To vprašanje se vsiljuje na podlagi prizivne obravnave v postopku, ki so ga naperili profesorji Slovenske gimnazije proti dr. Feldnerju zaradi znanega transparenta o strupu. Ne le, da je tudi prizivno sodišče oprostilo dr. Feldnerja, je senat pod predsedstvom dr. Petjaka tudi podvomil v upravičenost tožbe profesorjev. Profesorji smejo tožiti le tedaj, če se državni tožilec ne zgane. Tedaj pa je navadno tak slučaj že zdavnaj zastarel . . .

ČESTITAMO!

Janko Gröblacher, maturant Slovenske gimnazije 1970, doma v Škocijanu, je te dni promoviral za doktorja medicine. Čestitamo!

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO V GLOBASNICI IN SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „EDINOST" V PLIBERKU
vabita
OB 100-LETNICI ROJSTVA IVANA CANKARJA
na

4. kulturni festival

Globasnica

V petek, 30. aprila 1976, ob 15. uri:
Lutkovna predstava.
V nedeljo, 2. maja 1976, ob 15. uri:
SLAVNOSTNA AKADEMIJA; nastopajo: mladinske folklorne skupine iz Preddvora in Globasnice, moški zbor SPD „Edinost" iz Štebna in mešani zbor iz Ljubna pri Radovljici.
Zvečer ob 20. uri: PLESNA ZABAVA; igrata dva priljubljena ansambla: „Fantje iz Podjune" in „Gorenjci".
Vse prireditve so pri ŠOŠTARJU v Globasnici.

Pliberk

V četrtek, 29. aprila 1976, ob 20. uri:
KONCERT NARODNE ZABAVNE GLASBE z humorističnimi vložki. Nastopajo „VESELI PLANŠARJI".
V petek, 30. aprila 1976, ob 18. uri:
LUTKOVNA PREDSTAVA.
V soboto, 1. maja 1976, ob 20. uri:
FOLKLORNA PREDSTAVA, nastopa folklorna skupina iz Hrvatske.
Razen v torek so vse predstave v dvorani Schwarzl v Pliberku.
Vsi prisrčno vabljeni!

● V VSEH BANČNIH POSLIH VAM JE NA RAZPOLAGO
● DOMAČA POSOJILNICA!

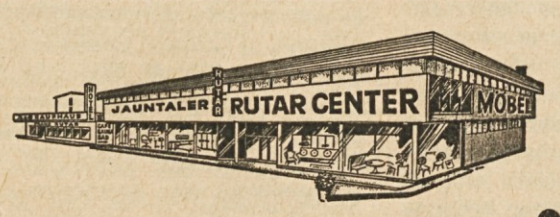

RUTAR-CENTER

● ugodno dobavi
● in hitro na dom
● dostavi

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU
prireja ob priliki
100-LETNICE ROJSTVA IVANA CANKARJA
dramski recital

Domovina, pozdravljena!

Odlomke iz pisateljevih del pripovedujejo člani Združenja dramskih umetnikov Maribor:
Anica Vebletova
Rado Pavalec
Volodja Peer
Marjan Bačko

● v soboto, 1. maja 1976, ob 20.00 v Farni dvorani v Šmihelu pri Pliberku
Prireditelj: Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu
● v nedeljo, 2. maja 1976, ob 10.30 v Farni dvorani v Selah
Prireditelj: KPD „Planina" v Selah
● ob 14.30 pri Pušniku v Ločah
Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero" v Ločah
● ob 20.00 v Narodnem domu v Dobrli vasi
Prireditelj: SPD „Srce" v Dobrli vasi
● v ponedeljek, 3. maja 1976, ob 16.00 v gospodinjski šoli v Št. Rupertu pri Velikovcu
Prireditelj: Prosvetno društvo Velikovec.

Prisrčno vabljeni!

Tinje: dva jubileja

Na Veliko noč je Ana Tischler ali Hajnžlnova hota dokončala petinosemdeset let svojega življenja. Kot vzorni in zaslužni članici farne družine ji je g. prof. Mihelič, ki upravlja dušno pastirstvo tinjske fare, v imenu vse fare pri jutranji maši izrekel čestitke.

Njena sestra Lenka pa je na belo nedeljo povabila svoje sosede Rakolane v Dom prosvete v Tinje, da se jim ob svoji osemdesetletnici zahvali za vzorno sosedstvo. Ti pa so ji čestitali za življenjski praznik.

Obe sestri sta naročnici in bralki slovenskih listov in knjig. Uredništvo Našega tednika se s prisrčnimi voščili pridružuje. Še na mnoga leta koš zdravja!

Berite in širite „nt"!

Kova Küchen

● **direktna prodaja k cenam proizvodnje**
● **tukaj načrtuje in izdeluje strokovnjak vašo kompletno kuhinjo**
● **od ponedeljka do petka odprto brez odmora od 8. do 18. ure; v sobotah od 8. do 12. ure.**

PROSTORI ZA OGLED IN RAZSTAVLJANJE V TOVARNI:
PODJERBERG / ST. KATHREIN
Pošta Škofiče / Schlefling
Telefon 0 42 74 - 29 55 18

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

PRIREDITVE

Od petka, 30. IV., ob 15. uri, do nedelje, 2. V., ob 12. uri
DNEVI SREČANJA ZA DIJAKINJE
Vodja: kaplan Janez Tratar

SREČANJE ABSOLVENTOV PODRAVELJSKE KMETIJSKE ŠOLE
Kraj: Vesele pri Št. Primožu, hotel Janez Wutte, pd. Urank
Čas: nedelja, 2. 5., ob 14.30

MATERINSKA PROSLAVA
Prireditelj: SPD Kočna v Svečah
Kraj: Sveče, pri Adamu
Čas: nedelja, 9. maja, ob 14.30

MATERINSKA PROSLAVA
Prireditelj: SPD Bilka Bilčovs
Kraj: Bilčovs, gostilna Miklavž
Čas: nedelja, 9. 5., ob 14.30

UČENKE KMETIJSKO-GOSPODINJSKE ŠOLE
prisrčno vabijo na
RAZSTAVO IN PRIREDITEV
8. in 9. maja 1976 v Št. Rupertu pri Velikovcu.

RAZSTAVO ŠIVANJA IN ROČNIH DEL
si morete ogledati v soboto, 8. 5. popoldne in v nedeljo, 9. 5. ves dan.

IZDELKE KUHARSKE UMETNOSTI
si lahko ogledate in poskusite v soboto popoldne in tudi v nedeljo.

KULTURNA PRIREDITEV
bo v soboto, 8. 5., ob 15. uri in v nedeljo, 9. 5.; prva ob 13.30, druga pa ob 16. uri.

KRAJŠE ROMANJE
■ v soboto, 22. maja 1976
PTUJSKA GORA — ROGATEC — MARIJA BISTRICA (na Hrvaškem) — ROGAŠKO — CELJE
Cena: 160.— šilingov.
Prijave sprejema Dušnopastirski urad do 30. aprila.
Prijavljencem dopošljemo točnejše informacije.

● Od sobote, 29., do nedelje, 30. maja 1976
ALTÖTTING — DACHAU — OBRENDORF — SALZBURG
Cena: 480.— šilingov.
Prijave: do 10. maja 1976 na DPU, tel.: 0 42 22 / 85-3-40

MOLITVENI SHOD
za duhovniške in redovniške poklice v četrtek, 13. maja 1976, pri Sveti Heleni v bilčovski fari.
Spored:
Ob 19. uri rožni venec,
ob 19.30 somaševanje.
Slavnostno pridigo ima dr. Andrej Kajžnik, Plešivec, nato pete litanije.
Vabljeni verniki iz sosednjih župnij, predvsem mladina.

IŠČEMO SOBARICO
za poletno sezono 1976. Plača po dogovoru.
Penzion HARTMAN,
Klopinjsko jezero
telefon: 0 42 39 / 279

Iščemo izkušenega **sodelavca** za **zunanjo službo.**
Betonsko podjetje PAGITZ, Borovlje/Ferlach,
tel. 0 42 27 / 375

Mladjevci razstavljajo v Beljaku

Včeraj so v beljaškem kletnem gledališču (magistrat) odprli razstavo del, pod imenom Mladjevci združenih likovnih umetnikov in sodelavcev koroško-slovenske kulturne revije Mladje.

Razstavo je pripravil Klub mladje v sodelovanju z Delovno skupnostjo za informacije o sodobni umetnosti ter s kulturnim uradom mesta Beljaka. Mladjevci so doslej razstavljali že v Celovcu, Trstu, Kranju in Mariboru. Iniciator in organizator beljaške razstave je bil dipl. inž. Franc Kattnig. Razstava ima namen seznaniti tudi Beljačane z likovno umetnostjo koroških Slovencev.

Svoje slike in grafiko razstavljajo: Ernst Arbeitstein, Jože Boschitz, Hubert Greiner, Gustav Januš, Valentin Oman, Iska Rano, Jože Štefan, Rihard Vakaj in Zorka Weiss.

Na otvoritvi so brali iz svojih del člani Društva slovenskih pisateljev v Avstriji: Janko Messner, Valentin Polanšek in Gustav Januš.

Razstava bo odprta do 6. maja, od ponedeljka do petka od 8. do 12. in od 14. do 19. ure; v soboto in nedeljo pa od 9. do 12. ure.

Prav za to priliko so izdali nov katalog v obeh deželnih jezikih, v katerem opisuje tajnik Kluba mladje dr. Pavel Zdovc mladjevsko gibanje.

MLADJE — VEČ KOT LE LITERARNA REVIJA

Prva številka Mladja je izšla v septembru 1960 v Celovcu. V tem času je mogla zamisel izrazito literarne ali že kar l'artpourl' artistične revije, kakršen je bil njen videz daleč v šestdeseta leta, pognati le iz mladostnega optimizma, iz trme in klubovanja, izvirajočega iz neugodnega položaja, ki ga je javnost v deželi krojila slovenskemu jeziku, in iz odpora do skromne in enostransko folkloristične kulturne ponudbe koroških slovenskih ustanov. Ustanovitelji revije so bili skoraj vsi mladi absolventi ali dijaki nemške zvezne gimnazije v Celovcu, kot gojenci in Slovenci obremenjeni z določenimi internatskimi izkušnjami s Plešivca. Resnično gibalo tistih, ki so vzdržali in postali jedro revije, pa so bile izrazito literarne in umetniške težnje.

Potrebnih objektivnih družbenih pogojev za obstoj takšne revije skorajda ni bilo. Koroški Slovenci smo bili tedaj — znatno bolj kot danes — socialno okrnjena družba s čezmernim deležem (majhnih) kmetov in delavcev, nadvse šibkim srednjim slojem, prgiščem duhovščine in ščepcem druge inteligence — zaradi zgodovinskih razmer in zlasti jezikovne in šolske politike na Koroškem od leta 1920 do 1945. Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu — sploh prva državna gimnazija s slovenskim učnim jezikom v vsej avstrijski zgodovini, je bila leta 1960 šele tri leta stara in imela šest razredov. Toda bila je perspektiva, tako glede kroga bralcev kakor tudi sodelavcev.

Literarni in idejni obraz revije se je v poldrugem desetletju precej močno spremenil, zaradi različne starostne strukture mladjevcev kakor zaradi različnih razmer v slovenski narodnostni skupnosti ter družbenega in političnega položaja v deželi. Šestdeseta leta so bila razmeroma mirna. Duševni pretres ob dogodkih na šolskem področju 1958/59 smo prekrili, obe slovenski politični grupaciji sta stavili karte na kar se da široko integracijo v veliki stranki (doba kanclerja Klausa in zunanjega ministra Kreiskega). To so bila leta, ko so se mladjevci, ne da bi morali imeti slabo vest, lahko omejevali na zgolj intimno literarno področje, se predajali gojitvi jezikovnega izraza in tveganim jezikovnim literarnim eksperimentom, razburjali bralce in izzivali bolj ali manj upravičene ugovore. Začetka vidne pobude, ki sta jih dajala Cankar in deloma Borchert, so kaj

(Dalje na 8. strani)

Mednarodni simpozij o Cankarju

Med tradicionalno „poletno šolo" oziroma 12. seminarjem slovenskega jezika, literature in kulture (za tuje slaviste) bo v Ljubljani od 7. do 9. julija mednarodni znanastveni simpozij, posvečen Ivanu Cankarju in njegovemu delu. Tridnevno delovno srečanje priznanih poznavalcev dela Ivana Cankarja pripravlja več kulturnih oziroma znanstvenih institucij: SAZU, ljubljanska univerza, Slavistično društvo Slovenije, Slovenska matica in Društvo slovenskih pisateljev. Njihov posebni pripravljalni odbor, katerega predsednik je akademik Josip Vidmar, tajnik pa dr. France Zadravec, je tačas prejel že vrsto prijav domačih in tujih cankarologov in slavistov, ki bodo s predavanji in referati sodelovali na simpoziju, edini znanstveni prireditvi, posvečeni pisateljevi stoletnici. Konkretneje: pripravljalni odbor je bil k sodelovanju povabil vse slovenske cankarologe in slaviste iz tujine, ki se ukvarjajo z literaturo, ter priznane strokovnjake z jugoslovanskih univerz in akademij, prijavilo pa se je doslej 37 udeležencev, od tega skoraj polovica iz tujine.

Okvirna tema simpozija se glasi „Umetniško delo Ivana Cankarja, njegov kulturni in narodni pomen".

Društvo naših pisateljev zborovalo

V torek, 2. aprila, se je zbralo na svojem rednem občnem zboru v Volkskellerstüberlu v Celovcu trinajst članov Društva slovenskih pisateljev v Avstriji. Že takoj na začetku so z enominutnim molkom počastili spomin nedavno umrlega člana Metoda Turnška.

Nato so izvolili novi odbor: predsednik je prof. Janko Messner, podpredsednik Gustav Januš, tajnica je Olga Vouk, odbornika pa sta Florijan Lipuš in Anita Hudl.

Delovno poročilo dosedanjega tajnika (Janko Messner) je prikazalo razvojno pestro delovanje tega društva v prvih dveh letih obstoja. Od literarnega seminarja naraščaja do literarnih nastopov med Slovenci tostran in onstran Karavank, deloma tudi z nemško pišočimi avtorji, npr. s Petrom Turrinijem in z Wilhelmom Pevnyjem. Lok teh nastopov je segal od Celja do Dunaja.

Pomembno je društvo tudi za narodno-politično skrbstvo na relaciji Avstrija-Slovenija. (Penklub-afera s članstvom dr. Riesenfelda ipd.). V tem smislu bo tudi novi odbor delo nadaljeval. B. L.

PREŽIHOV SPOMINSKI DOM

Do konca prihodnjega leta bodo na Prežkem vrhu nad Ravnami uredili spominski dom slovenskega pisatelja, Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca.

Na tiskovni konferenci Prežihovega sklada so povedali, do bodo z deli pri ureditvi Prežihovega spominskega doma verjetno začeli že letos, nared pa bo predvidoma konec prihodnjega leta. V nabiralni akciji so doslej zbrali več kot 250 tisoč dinarjev.

Za ženo in dom

Učite se počivati

Počitek vam bo prinesel olajšanje samo takrat, ko ste zanj napravili načrt in če ste se seveda tega načrta tudi držali. Mnogo je ljudi, ki sploh ne vedo, kako bi prebili svoje počitnice. Uničujejo si proste dni, s tem pa tudi vso korist, ki bi jo imeli od dopusta. Mnogo pametneje bi bilo, če bi lepo ostali doma in delali naprej.

Marsikateri psiholog pozna primere, ko so mu zakonski možje potožili, da so se prav na počitnicah skregali z družino. Največkrat se je to zgodilo pri napačno načrtovanih prostih dneh. Nekaterim je dopust samo beg od dela — takim strokovnjaki svetujejo, naj si izberejo kak prikladnejši in za njih same manj škodljiv način. Namesto da bi si privoščili miren počitek in izkoristili dopust za to, da uredijo svoje odnose z družino, taki ljudje tekajo od užitka do užitka, ostajajo pa nezadovoljni in tudi fizično utrujeni.

Zdravniki opozarjajo tudi na številne druge napake. Ena prvih je gotovo napaka ljudi, ki si zaradi svoje prezaposelnosti za nobeno ceno ne upajo in nočejo privoščiti počitka. Ali pa si privoščijo prekratkega in sami sebe slepijo, da jim bo že nekaj dni dopusta povrnilo vso izgubljeno energijo. Celo dolg počitek za konec tedna odstrani le „zgornji sloj" utrujenosti, ki se je nabrala v nekaj delovnih tednih. Večini ljudi so potrebni najmanj trije tedni, da si njihov organizem pošteno odpočije in se mu povrnejo izgubljene sile.

Za tiste, ki vztrajno zagotavljajo, da si časovno ne „utegnejo" privoščiti počitka, imajo zdravniki ponavadi že kar pripravljeno tole vprašanje: „Si lahko privoščite, da tega ne napravite?" Kajti kronična čustvena prenapetost vse preveč rada vodi do srčnega infarkta.

Odpotujte

Če želite, da vam bo dopust res koristil, morate odpotovati in popolnoma spremeniti svoj dnevni red. Zelo koristno je lahko potovanje v druge dežele, za meščane pa dopust v gorah. Napačno je prebiti ves svoj dopust doma. Neprestano srečujemo iste obraze, poleg tega pa nas vsak trenutek lahko pokličejo iz pisarne.

Seveda ni še nihče izumil splošno veljavnega recepta za počitek. Potrebe vsakega posameznika so vse preveč različne. Najpogosteje se prav zakonca znajdeta pred vprašanjem, kako uskladiti svoje želje in potrebe.

Po podatkih turističnih poslovalnic mnogi turisti grešijo, ker si izberejo preveč zahteven in naporen program potovanja. Čim več videti in doživeti je njihovo vodilo. Če boste v desetih dneh prepotovali dvanajst dežel, na koncu ne boste spočiti, ampak se boste znašli v pravi depresiji, ki jo povzroča preutrujenost, posledice pa boste še dolgo čutili na delovnem mestu. Tisti pa, ki se je odločil ves dopust preživeti na istem mestu, lahko doživi isto, kajti tudi monotonija ni vzpodbudna.

Vsakdanje življenje neusmiljeno obremenjuje naše živce, toda pri tem lahko le malo spremenimo. Prav zato bi morali biti pri počitku in se res potruditi, da se osvobodimo vsakodnevnih tegob in napetosti.

Sposobnost prebiti določen čas mirno pri počitku, je znanje človekove zrelosti. V takih trenutkih lahko razmišljate o sebi, svoji družini, ali svojih odnosih do okolice. Pogosto se dogaja, da nam prav v takih trenutkih postajajo mnoge stvari bolj jasne.

B. P.

■ **Umivalno gobo najbolje očistimo, če jo za kakšno uro namočimo v slano vodo, nato pa temeljito izplaknemo v več vodah. Kadar perete, dodajte vodi nekaj kapljic glicerina, voda se bo omehčala in umazanijo boste laže odstranile.**

LEV DETELA: (30. nadaljevanje)

Koroški pesniki in pisatelji

Na eni strani v pesniški zbirki ONEMELO JUTRO ta patos udarja navzven, v družbeni spopad, po drugi strani pa se umika vedno bolj tudi nazaj, navznoter, v osamljeno zagrenjenost. Tozadevno je Kokotov pesniški trenutek dvopolno razcepljen, usmerjen v vznemirjeno revolto, a tudi v zagrenjeno melanholijo:

Beseda je trudna
in ne zmore več boja
s svojo roko, ki se krči
v pest.
Ne zmore krotiti
razžaljenih čustev,
žejnih pravice
in sitih prezira.

Ne, ne zmore več;
njeno poslanstvo
je dokončano.

Umika se v svet.
nedorečenih besed,
umika v svoje brezmejno
zavetje
tišine, v struge krvi,
kjer je dom njene
nepremagljive zvestobe.

Podobno usmerjenost kažejo tudi pesmi drugega ciklusa IZSUŠENA ROKA OKNO ZASTIRA.

V pesmih se oglaša kritika melanholičnega, zatišanega narodnega vedenja. Iz pesmi veje trudna, okamenela atmosfera, ki gotovo ni izraz le narodne drže, temveč tudi pesnikovega osebnega stanja. Ti zvoki se na primer oglašajo iz pesmi ZADREGA:

Nekaj bi lahko še počeli,
časa je dovolj.

V naših očeh pa je mrak,
kot da je dnevu odzvonilo,
cilj naš dosežen.

Čemu potem še zapiramo
pot?
Na polju še rosa leži
in neobrzdani žrebci še
čakajo,
da jo njim prepustimo.

Kokotove pesmi kažejo nekatere zmerno moderne značilnosti. Kokotov besedni izraz pa še bistveno korenini v agrarno-kmečkem besednem izročilu. Tako izročilo zrcali Kokotovo pesniško besedišče, v katerem radi nastopajo sledeči izrazi: čreda ljubezni, krivični pastirji, neobrzdani žrebci, steptana zemlja, na polju še rosa leži, požanjimo pramene svetlobe, snopi nažetih luči, drevo, škrbina v sekiri, še nedolžni srnjak je obležal ob robu za njivo.

Tretji ciklus ima naslov JE VKLENJEN V STVARNOST SAMOZVANIH BOGOV. V njem se razodeva velika pesnikova navezanost na domačo zemljo, ki pa je kritična, ostra, a vseeno spet in spet pada v resignirano zatišanost. Kljub temu, da te pesmi izvirajo iz konkretnih življenjskih in čustvenih doživetij, padajo večkrat v neoprijemljivo abstraktnost, ki uniči pointe, filozofsko misel in zabriše izrazitejše plastične obrise. Tako se zgodi, da se v Kokotovi poeziji na trenutke preveč oglaša monotona nepovednost in dolgovezno ponavljanje. Zamejenost družbene in osebne situacije poganja pesnika v mrak tragike in nesmisla.

Mračno utesnjenost prav tako zrcali ciklus DAN SE V VEČNOST GUBI.

Tragičnost veje že iz prve pesmi tega ciklusa DANES SEM:

A čakam
na jutri čakam, čakam in
čakam,
da bom človek.

Pa je dan moj tako dolg,
tako strašno dolg.
Bojim se, da ne bom dočakal
večera.

Tudi v Kokotove ljubezenske motive vdira strah, mrak in tema. Tako pravi v NOČI LJUBEZNI: Noč je brez moči. / Znamenje ljubezni vstaja. / V seniku strahu je zapel petelin.

Šele v zadnjem ciklusu NEKJE PA PESMI POJO se avtor delno sprosti, tako da spregovorijo tudi optimističnejši elementi. Tako poje v pesmi POMLAD:

Danes je velik dan,
danes je velik dan.
Še potok stopa iz sebe.
Ptica v pesku meri korak,
češnjev cvet usta zapira,
kača na sprehod vabi.
Danes je res velik dan.
Zemlja se je nagnila na sončno stran!

Kljub temu veselju in sreči, ki sveti iz prebujene narave in prenovljene zemlje, pa je pesnikova notranjost trpko prizadeta. Viden je konflikt med zunanjim srečnejšim okoljem in pesnikovo osebno stisko. To konfliktno stanje dobro zrcali predzadnja pesem ZIMSKA:

Nekje pa je sonce,
je lep večer,
pesmi ljubezni pojo...

Moje drevo pa je prazno,
ptice so v drugo zavetje odšle.
Sam sem s svojo sivino.
Še nedolžni srnjak
je obležal ob robu za njivo.

Nekje pa pesmi pojo...

(Dalje prihodnjič)

Tedaj se je zgodilo

V sosednji vasi so spet veseljačili. „Veselica!“ je tiho šepnil in stisnil skozi zobe: „Grem! Kaj pa naj drugega počnem!? To je edino, kar še imam!“ Sedel je na motor in odvihral kot burja. Da, močna burja je brila v njegovi duši že mnogo let... In da bi ne čutil te grozne burje, je utapljal žalost v alkoholu. Sprva kozarček, ko pa je začutil neko blaženost po nekaj kozarčkih, ni več poznal mere... Vidno je hiral. Ko si ga pogledal, te je spreletel srh. Človek, nekdaj poln vere in življenja, živi zdaj le še za alkohol in se tolaži: „Le še nekaj časa, potem pa...“

Sedel je med svoje stare prijatelje in kmalu so se zatopili v živahen pogovor. Kot bi slutil, mu tokrat žganje ni dišalo. Sedeli so ob pivu in se pogovarjali o vsakdanjih rečeh. Radovedno je zrl zbrano druščino. Nenadoma pa so se mu ustavile oči na mladeniču pri sosednji mizi. Očetovsko nežno mu je zaigralo srce. Saj to je vendar Andrej, njegov starejši sin. Žalost in radost sta se nenadoma združili v njegovem strtem srcu. „Glej ga, saj je res že odrasel!“ je šepnil, ko je ugledal poleg njega prikupno mlado dekle. „Odrasel, čeprav brez mene!“ je tiho zašepetal in že tišči v rokah nekaj tisočakov. Težko prisluženi tisočaki mu v primerjavi z ljubeznijo, ki še vedno tli v njegovem srcu, ne pomenijo prav nič. Nestrpno je čakal, da se bosta srečala njuna pogleda in nemo upal, da bo vendar zaklical: „Oče!“ Kaj bi dal za to čudovito besedo! Toda... Tedaj se je zgodilo tisto, česar se je najbolj bal... Pogledal ga je ta njegov sin in hitro umaknil oči. Torej... Vse v njem se je nenadoma porušilo. Še vedno je mečkal v dlaneh tisočake, še je gledal svojega sina in tedaj ni mogel več zatreti solze. Jokal je... Jokal ta mož petdesetih let, ki je že mislil, da so se mu solze izsušile... Mahoma je pograbil kozarec in ga izpraznil. Potem je vstal, še enkrat pogledal sina, si otrl solzo in se odpeljal.

Drvel je, ne da bi videl, kam. „V smrt!“ je boleče pomislil in v jezi zasikal: „Prekleto! Uničila je mene in otroke, moja sinova!“ In tedaj so se mu spomini začeli nizati v dolgo, neprekinjeno verigo. Verigo bolečine, ki ga je peklila in žalostila že nekaj let...

Tako rad jo je imel. Pravzaprav: saj jo ima še, četudi včasih, ko se spomni na sinova, začuti kanec sovraštva. Lepo bi jima bilo lahko na majhni kmetiji. Tudi v službo bi lahko hodila in mirno bi jim teklo življenje v gorski vasici. A mama je imela svoje navade: vase zaverovana kmečka žena, ki se ni in ni mogla vživeti v današnji čas in iz dneva v dan so se vrstili prepiri. Na vse načine se je trudil, toda zaman. Že tedaj je včasih vtapljal žalost v šilcu žganja. Še vedno je upal, da se bo nekako uredilo, ona pa je bila drugačnega mnenja. Edino rešitev je videla v tem, da odide v mesto. Njegove prošnje so bile zaman. „Morda se vrnem!“ je bila njena tolažba, ko je odšla z majhnima sinovoma.

Leta so minevala; na vse načine se je trudil, da bi obdržal vsaj otroka. Toda prav dobro ju je znala odtrgati in ju odtujiti od njega. Z grozo je opažal, kako so si postali tujci. Vsa prizadevanja so se razgubljala v nič. Nenadoma mu je umrla tudi mama. Ostal je sam. „Pridi, vrni se!“ jo je prosil, češ da bodo začeli znova. „Otroka potrebujeta dom, tudi očeta!“ A bila je neomajna...

Ob tem razmišljanju se je že ustavil pred domačo hišo in stežka prestopil njen prag. A še tisti trenutek so mu zbežale oči na podstrešje. Pred nekaj leti je kupil sinovoma novoletna darila in jima poslal, toda prav takšen je dobil paket nazaj. „Ne, če otroci ne smejo nositi mojega darila, potem...“ je zaječal tedaj in vrgel paket na podstrešje. Vsakokrat, kadar je pogledal na podstrešje, mu je zaječalo srce od bolečine. „In danes znova ta udarec, ko me je prezrl lastni sin!“ je žalostno pomislil. Sedel je za staro hrastovo mizo, na kateri ne pomni več, kdaj je nazadnje jedel, si s tresočo roko prižgal cigareto in segel po kozarcu. Nalival je kozarček za kozarčkom, dokler ni priromal v svet svojih sanj. Tam je bilo njegovo življenje. Imel je ženo, imel je že postavna odrasla sinova...

Toda le tedaj, samo v sanjah je živel človeka vredno življenje... Samo tedaj je bil srečen...

A. T.

Ko mislim nate

Lepa sem, ko mislim nate;
tako lepa
kot rosne poljane,
kot vile dolgolase
sredi pšenice.
Lepa sem, ko mislim nate;
utrne se mi nasmeh,
solza spolzi po licu,
ustavi se mi korak...
Kako sem lepa,
ko mislim nate!
Zato, ker ti
srečno noč in dan zaželim.
Preveč sem lepa,
ko mislim nate,
ko jem kruh,
ko hodim po zemlji,
ko jočem brez solz,
ko delam svoj svet...
Tako sem lepa,
ko mislim nate,
da me je strah,
da si na meni narisan,
da hodim s tvojimi nogami,
da gledam s tvojimi očmi.
Potem se komaj še vprašam:
le kdaj ne mislim nate...?

N. B.

Zadnjič

S trudnimi koraki je stopal po ozki temni ulici. Sonce ni nikoli posijalo v ta, od sveta odrezani kotiček, kjer je zaudarjalo po plesnobi in revščini. Da, po revščini. Slutiti jo je bilo v zraku, v vetru, povsod, povsod. Tudi sam je bil revež. Sovražil je to ulico, sovražil je mahjno podstrešno sobico, ki je že 20 let bila njegovo stanovanje. 20 let? Ni se mogel natančno spomniti. Pozabil je šteti dneve in leta. Zakaj jih tudi bi? Dan je bil enak dnevu, mesec mesecu. In vsak dan je bilo manj upanja, da se vrne domov. Tedaj pa mu je obraz spreletel nasmeh. Spomnil se je let, ko je bil še doma, ko je še kot otrok tekal za ovcami, se igral ob potočku in se v nevarnosti skril v dolgo materino krilo. Kje je že to? Kje so tista lepa otroška leta? Kaj ga je vleklo v tujino? Želel je biti bogat. Ni hotel, kot oče in mati, delati na skopi zemlji. In spomnil se je dneva, ko je odšel. Lep je bil tisti dan. Sonce se je igralo v krošnjah dreves in se ogledovalo v vodni gladini. Materine rdeče obrobljene oči je še danes videl pred sabo. Na kolenih ga je prosila, naj ostane doma. Toda on je bil gluh. Niso ga prizadele niti solze dekleta, ki jo je ljubil. Že se je videl v rdečem avtomobilu, v gosposki obleki. Nekaj neznanega ga je vleklo od doma. Ko je prišel v tujino, je bil presenečen. Mnogo lepšo si je predstavljal. In potem je začel delati, delati za avto, za gosposko obleko. A imel je še komaj za kruh, za stanovanje. Domov pa je pisal materi, da se kmalu vrne, da se vrne z denarjem. Lagal je, lagal.

Zato ni bilo več poti nazaj — domov. Kako bi ga pogledala mati, ki je živela v prepričanju, da njen sin živi v izobilju? Ne, poti nazaj ni več bilo. Tudi vse redkeje je pisal materi, dokler z bolečino in rano v srcu ni pozabil nanjo.

Hitel je po cesti z odprtimi in zasanjanimi očmi in se zaletaval v mimoidoče. Kmalu je pritipal v svojo temno sobico, vzel iz žepa kos suhega kruha in ga položil na stol. To bo njegova večerja. Drugega si ne more privoščiti. S kalnimi očmi je pogledal skozi okno, majhne ljudi pod seboj. Tedaj ga je zbodlo pri srcu. Padel je po prašnih tleh, še zadnjič v megli zagledal materin obraz in umrl.

Tedaj pa, kot bi se zgodil čudež: sonce je prvič v 20 letih posijalo skozi okno na negibno telo. Pajčevina v kotih se je zamajala, na stolu pa je ostal kos suhega kruha — njegova večerja. S. W.

NJEGA NI

Rože v roki držim,
nalahno drhtim
in jih stiskam k sebi.
Potok solz
me duši...
Spomin nanj boli...
Vem... vem...:
morala bom pozabiti.
Njega,
ki ga ni.

A. K.

Knjiga v izrekih

„Ljubezenska zgodba bralca je tudi dandanašnji drugačna kot nebralčeva...“ — Helmut Bode

o

„Če imaš še vrt pri knjižnici, ne boš ničesar pogrešal...“ — Cicero

o

„Ko trošimo, moramo misliti tudi na to, koliko časa nam bo to ali ono, kar smo kupili, služilo. Z vsoto, ki smo jo porabili za kratkotrajno potrošno blago, lahko kupimo več knjig, ki nas bodo spremljale vse življenje. S tega vidika so knjige najcenejše, kar lahko kupimo...“ — Adolf Spemann

o

„Brati je čudovito, slastno — vnovič brati še bolj slastno, še bolj čudovito...“ — Emile Faguet

o

„Lepo je pomisliti, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi malone ob istem času dobili vsak svojo najlepšo knjigo. Prešernove Poezije in Njegošev Gorski venec imajo na naslovni strani isto letnico, eno leto prej je izšla Smrt Smail-age Čengića... Blagor nam, da imamo tako ljudstvo in zato tudi take pesmi...“ — Oton Župančič

o

„V knjigi bere vsak tudi samega sebe...“ — Johann Wolfgang Goethe

- Anekdote -

ZAMUDNIK

Rossinijev »Viljem Tell« je bil že zdavnaj najavljen, o delu pa ni bilo še nikjer sledu. Baje se ga mojster sploh še ni lotil. Kritik Maurice je hotel pisatelja spodbuditi k delu in je objavil v »Courrier de Theatres« vest:

»Končno so v Ameriki posadili mahagonijevo drevesce, iz katerega bodo dobili les za klavir, ki ga bodo podarili Rossiniju, da bo lahko skomponiral obljubljeno delo.«

PO TOLIKIH TEŽAVAH

Ob nakazilu predujma je založnik pomotoma izplačal Verlainu ponarejen bankovec za sto soldov.

Prihodnjega dne se je pesnik pritožil.

»Oprostite, prosim!« je dejal blagajnik, »vrnite mi bankovec in takoj vam ga zamenjam.«

»Kaj, vrnem naj ga? Tega vendar ne mislite resno, zdaj, ko sem se ga tako težko znebil!«

NAJBOLJ VARNO

Med epidemijo kolere konec prejšnjega stoletja so vprašali italijanskega pisatelja Olinda Guerrinija:

»Kaj napravite z vodo, da se ne bi nalezli bolezni?«

»Kuham jo celo uro.«

»In potem?«

»Skrbno jo steriliziram s prački.«

»In potem?«

»Potem pijem chianti.«

NJIHOVA EDINA DOLŽNOST

Francoski dramatik in romanopisec Alexandre Dumas sin se je s prijatelji sprehajal po Elizejskih poljanah. Nekdo je pripomnil:

„Neverjetno, za koliko so drevesa na tej strani zrasla v enem letu!«

»Prava reč,« je pripomnil romanopisec, »saj nimajo drugega dela.«

JACK LONDON: **59**

TRI SRCA

In preden sta zagledala pevca, sta zaslišala pesem:

„Dedov naših domovina,
drago morje, rodni kraj.
K zmagi pot si nam edina,
tujcem peklo, nam si raj.

Strahopetcem tu ni mesta —
kdor junak je, hajdi k nam!
Gladka, ravna nam je cesta —
kjer se pleni, vsi smo tam!...“

In v sobo je planil Henry Morgan, takoj za njim pa Charley Tippery z velikim kovčkom v roki. Francis je bil tako navdušen, da je zapel zadnjo kitico piratske pesmi s Henryjem prej, preden ga je objel in pozdravil.

„Kaj se je zgodilo?“ je Bascom vprašal Charleya Tipperyja, ki je še vedno bil v fraku in tako bled, kakor da vso noč ni zatisnil oči.

In Charley je potegnil iz žepa tri čeke, ki so se glasili na 1,800.000 dolarjev, ter jih izročil Bascomu. Bascom je žalostno zmajal z glavo.

„Prepozno,“ je dejal in se ozrl na Francisa. „To je samo kaplja v morje. Spravite jih nazaj v žep. S tem nam nič ne pomagate. Lahko jih vzamete ali pa vržete skoz okno — razlike ni nobene.“

„No, no, le počasi, naglica ni nikjer dobra,“ je vzkliknil Charley. Položil je kovček na mizo in previdno odprl. „Morda bo pa tole kaj zaleglo.“

‚Tole‘ je bil kup zloženih in zvezanih obveznic državne rente.

„Koliko so vredne te obveznice?“ je vzkliknil Bascom, ko je zagledal to ogromno vsoto. In oba Francis in Bascom — sta ponovno vzkliknila, ko je Henry potegnil iz žepa cel ducat čekov. Ostrmela sta in se molče spogledala, zakaj na vsakem čeku je bila okrogla številka 1,000.000 dolarjev.

„To pa še ni vse,“ se je nasmehnil Henry. „Kaj pravim vse — niti približno ne vem, koliko lahko še dobim tam, kjer so nam dali tole malenkost. Na razpolago ti je poljubna vsota, dragi Francis. Samo besedo, pa ne ostane od tvojih borznih sovražnikov duha ne sluha. Zdaj pa na delo, dragi moj! Povsod so se širile vesti, da so te oskubli do zadnjega vinarja. Kar hitro na borzo in pokaži jim, da še nisi uničen. Zdaj jim lahko vrneš milo za drago. Kar po njih, Francis, da bo ves New York strmel. Premikasti jih, da bodo pomnili, kaj se pravi nastopiti proti Francisu Morganu! Poberi jim vse do zlatih ur in zlatih plomb!“

„Pa menda vendar ne misliš reči, da si našel zaklad starega sira Henryja?“

Henry je odkimal z glavo.

„Ne. To je samo del zaklada plemena Maya — približno tretjina, če se ne motim. Drugo tretjino smo izročili v varstvo Enricu Solanu, tretja je pa varno naložena v Narodni banki. In še nekaj! Novice ti prinašam, vesele novice. Povem ti nekaj, kar te bo bolj zanimalo kot ti zakladi. Samo pomiri se, da boš lahko poslušal.“

Francis je bil seveda pripravljen takoj poslušati, zakaj Bascom je sam najbolje vedel, kako in kaj je treba storiti. Francisu se z borznimi špekulacijami ni bilo treba ukvarjati.

Bascom je stal med štirimi telefoni in zapovedal podrejenim agentom, naj začno kupovati na borzi vse, kar jim pride pod roke.

„Da, da!“ je kričal, „vse kar kdo ponudi! Kupite vse, kar pride na borzo!... Kaj? Da, da, denar je v moji pisarni. Izplačamo lahko takoj poljubno vsoto v gotovini ali pa v obveznicah državne rente. Kdor hoče, lahko dobi tudi v čekih Narodne banke... Samo prenagliti se ne smete... Pustite del borznih operacij pomočnikom, da se prehitro ne utrudite... Da, da, kar brez skrbi kupujte vse. Pooblaščam vas, da kupite prav vse, kar bo danes na borzi. Kaj? Regana pokopljemo že jutri...“

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 2. maja: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 3. maja: 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Ljudske viže — Dr. A. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena v Rožu.

TOREK, 4. maja: 09.30—10.00 Land an der Drau — dežela ob Dravi — 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Šport — Dr. P. Apovnik: Pravni nasveti za vsakogar.

SREDA, 5. maja: 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Rekli so...

ČETRTEK, 6. maja: 13.45—14.45 Celovški radijski dnevnik — Družinski magazin.

PETEK, 7. maja: 09.15—09.30 Slovenska šolska oddaja — Celovški radijski dnevnik — 13.45—14.45 Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 8. maja: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA
1. PROGRAM

NEDELJA, 2. maja: 10.00 Dober prostor, veliko vreden... — 10.45—11.45 Diskusija — 15.25 Učitelj Uwe Karsten; domačijski film — 17.00 Pametni Jussuf; igra Ebba Schwimann-Pichlerja — glasba Heinricha Gattermeyerja — 17.00 Viking Viki — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Veselje ob glasbi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.15 Postajenačelnik Fallmerayer; film po romanu Josefa Rotha — 21.45 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 3. maja: 9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Govoriti in govoriti pustiti (5) — 10.00 Televizija v šoli: Angleščina v televiziji — 10.30 Korenine neba; afriška pustolovščina po romanu Romain Gary — 17.55 Za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.50 Nastop v Manhattanu — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 4. maja: 9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Študijski program kemije (9) — 10.00 Televizija v šoli: Nova matematika — 10.30 Lawman; neusmiljena trdota maršala, ki se striktno drži zakona — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Don Camillo in Peppone: Krst; igrajo Fernandel in Gino Cervi ter drugi — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Srečanje med živaljo in človekom — 20.50 Politična dokumentacija — 21.45 Kmetje (8): Kmetice — 22.30 Poročila in šport.

SREDA, 5. maja: 9.00 Pošiljka z mišjo — 9.30 Kmetijstvo danes (17) — 10.00 Televizija v šoli: Na poti do Združene Evrope, od 8. šolske stopnje — 10.30 Učitelj Uwe Karsten; domačijski film — 17.00 Čudežna jabolka; predstava lutkovnega gledališča Wolfganga Kindlerja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Papermoon; sleparske zgodbe iz Amerike tridesetih let — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Športna poročila — 20.10 Tekmovanje za pokal pokalnih prvakov — 22.40 Poročila in šport.

ČETRTEK, 6. maja: 9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Tržišče (4) — 10.00 Televizija v šoli: Obraz stoletij (8); prehod časov; od 9. šolske stopnje — 10.30 Ta deklica je za vse; žalostna zgodba srčkane mladenke — po enodejanki Tennesseeja Williamsa — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Farma Follyfoot: Kisla smetana — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 200-letnica Burgtheatra: Medea; tragedija Franza Grillparzerja — 21.20 Literatura: Big Benn; lirika Gottfrieda Benna — 21.50 Peter Voss, tat milijonov (5. nadaljevanje) — 22.40 Poročila in šport.

PETEK, 7. maja: 9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Gost pri Cesarju Bresgenu — 10.00 Televizija v šoli: Renesansa; od 7. šolske stopnje — 10.30 Lepe ženske, trdi dolarji; zgodba najpopularnejšega newyorškega župana dvajsetih let Jimmyja Walkerja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kuhinja v televiziji — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Gost pri družini... Dargi in Nepal — 20.15 Uradni spisi XY-nerešeni; kriminalna policija prosi za sodelovanje — 21.20 Heanzland; o življenju na deželi na Gradiščanskem — 22.30 Pripetljaj na Atlantiku; dramatični spor na severnem Atlantiku — 0.10 Uradni spisi XY-nerešeni; poročila in reakcije — 0.25 Poročila in šport.

SOBOTA, 8. maja: 15.40 Največja Tarzanova pustolovščina — brezobzirna drhal išče diamante — 17.00 Športni ABC: Vožnja s kolesom — 17.30 Black Beauty: Čarovnica — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dober večer vošči v soboto zvečer Heinz Conrads — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko-aktualno — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 Vrtiljak; z Vicom Torrianijem in drugimi; režija Herbert Grunsky — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.10 Smrtni strel; policijski podčastnik se bori za svojo rehabilitacijo — 23.50 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 2. maja: 13.00—18.00 Teniški dvoboj: Avstrija — Romunija; za Davisov pokal — 18.00 Popscope — pregled mednarodne lahke glasbe — 18.30 Napačni torero; kako je, če nekoga prisilijo za bikoborbo — 20.00 Enciplopedija — 20.15 Prizma: Adam in Eva — Adolf Holl. Diskusija — za in proti ločitveni reformi — 21.45 Orientacija.

PONEDELJEK, 3. maja: 17.25 Nova matematika — 17.55 Študijski program kemije (9) — 18.25 Tečaj angleščine za začetnike — 19.00 Pismo iz Trimphuja — 20.00 Kmetje (8): Kmetice — 20.50 Vstop prost — 21.50 Čas v sliki 2 — 22.05 Lepota dneva — pobeg nezadovoljne žene iz meščanskega življenja.

TOREK, 4. maja: 17.25 Na poti do združene Evrope — 17.55 Kmetijstvo danes (17) — 18.25 Angleščina za tiste, ki že nekaj znajo — 19.00 Antarktika; celina prihodnosti: najdaljša noč — 19.45 Kako je prišel Florijan do vedra z vodo — 20.00 Privesek, angleška igra Briana Phelana — 21.15 Opis osebe: Peter Handke v Parizu — 21.45 Čas v sliki 2 in kultura.

SREDA, 5. maja: 17.25 Obraz stoletij, od 8. šolske stopnje — 17.55 Tržišče — 19.00 Bogovi in ljudje v Aziji — 19.30 Klovn Nuk, film Josa van der Valka — 20.00 Ta mladenka je za vse — 21.50 Čas v sliki 2 in kultura — 22.35 Quentin Durward (1); redki trgovec.

ČETRTEK, 6. maja: 17.25 Renesansa — 17.55 Gost pri Cesarju Bresgenu — 18.25 Tečaj ruskega jezika — 19.00 Ekspedicijski cilj: ribe za akvarij; opažanja reke Amazonke — 19.45 Obrazi in pokrajine — 20.00 Lepe ženske, trdi dolarji; zgodba o najpopularnejšem newyorškem županu dvajsetih let Jimmyju Walkerju — 21.45 Čas v sliki 2 in kultura.

PETEK, 7. maja: 17.25 Tečaj francoskega jezika — 17.55 Govoriti in govoriti pustiti — 18.25 Nemščina — 19.00 Slike z neba; skupni televizor v indijski džungli — 19.45 Obrazi in pokrajine (2) — 20.00 Sejem iznajditeljev — 21.00 Nova; poročila iz znanosti in raziskovanj — 21.20 Trailer — 22.20 Čas v sliki 2 in kultura — 22.35 High Chaparral; v Tuscon in nazaj.

SOBOTA, 8. maja: 15.15—17.00 Avstrijski finale v košarki — 17.00 Gradiščanski letni časi — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Panama je več kot le prekop — 19.50 Galerija — 20.15 Družabne igre ob ognjišču — 21.45 Victor Vasarely.

TV Ljubljana

NEDELJA, 2. maja: 9.25 Poročila — 9.30 Za nedeljsko dobro jutro: Naši zbori — Fužinar iz Raven — 9.55 Vzpon človeka, serija — 10.45 Otroška matineja: Mihec iz Lönneberga, zgodbe o Poluhcu — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne: Lutke strička Jurja — Okrogli svet — V počastitev velike žene: Josipina Martinuzzi — Poročila — Moda za vas, barvna oddaja — 16.00 Atletski troboj NDR, Velika Britanija, Jugoslavija v Splitu — 17.40 Na klancu, barvni film — 19.30 TV dnevnik — 20.00 A. Diklić: Salaš v malem ritu, barvna nadaljevanka — 21.00 Volja je pot, 8. del — 21.20 TV dnevnik — 21.35 Športni pregled — 22.10 Atletski troboj NDR, Velika Britanija, Jugoslavija, posnetek — 23.00 Ella Fitzgerald in Boston Pops.

PONEDELJEK, 3. maja: 16.15 Zgodbe o Poluhcu — 16.30 Zasebna življenja: Klateški albatros — 16.55 Mozaik — 17.00 Obzornik — 17.15 Svetovno sindikalno gibanje, dokumentarna oddaja — 17.45 Moj brat ima čudovitega mlajšega brata, film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 I. Cankar-M. Mejak: Hude sanje kancelista Jareba, drama — 21.00 Kulturne diagonale — 21.30 Mozaik kratkega filma — 22.00 TV dnevnik.

TOREK, 4. maja: 8.10 TV v šoli: Pravopis, Prebivalci zemlje, Računstvo, Ruščina, Učenci pred kamero, TV vrtec, kulturni spomenik — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, glasbeni pouk — 11.05 TV v šoli: Psihologija (do 11.35) — 15.55 Kmetijska oddaja — 16.55 Vrtec na obisku: Danes bomo telovadili — 17.10 Papirnati mesec, serijski film — 17.35 Obzornik — 17.50 Mozaik — 17.55 Vaterpolo Partizan: Mladost — 18.50 Ne prezrite — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 A. Huxley: Kontrapunkt življenja, barvna nadaljevanka — 21.40 TV dnevnik.

SREDA, 5. maja: 8.10 TV v šoli: Rastlinski svet, Jugoslavija po vojni, Naše ceste, Zdravila, TV vrtec, Telo in zdravje — 10.00 TV v šoli: Kocka, kocka, izobraževalni film — 17.10 K. Brenkova: Deklica Delfina in lisica Zvitorepka, barvna oddaja — 17.25 Pionirji fotografije, barvna serija — 17.55 Obzornik — 18.10 Od zore do mraka — 18.40 Mozaik — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Tudi ljubezen — 21.50 TV dnevnik — 22.05 Nogometni finale za pokal zmagovalcev iz Bruslja.

ČETRTEK, 6. maja: 8.10 TV v šoli: Naše ceste, Obramba in zaščita, Nemščina, Igralec v filmu, Učenci pred kamero, dnevnik 10 — 10.15 TV v šoli: Francoščina, izbor, film — 16.20 Cvetlična pravljica, barvna oddaja — 16.35 Neven, barvna oddaja — 17.05 Obzornik — 17.20 Mozaik — 17.25 Nogomet: Vojvodina — Dinamo — 19.20 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Mladi Garibaldi, barvna nadaljevanka — 20.50 Kam in kako na oddih? — 21.00 Četrtkovi razgledi — 21.30 A. Lajovic: Dan, ki ga ni bilo, barvna baletna oddaja — 22.00 TV dnevnik.

PETEK, 7. maja: 8.10 TV v šoli: Preslikovanje, Razvoj človeka, Ali ste vedeli? Detergenti, Elektronika, TV vrtec, Kulturni spomenik — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Kocka, kocka — 17.10 Križem kražem — 17.20 Pisani svet, barvna oddaja — 17.55 Obzornik — 18.10 Rock koncert: Dave Mason-Van Morrison — 18.40 Mozaik — 18.45 Koža, I. del — 19.05 Preprosto povedano, barvni film o prometni vzgoji — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 A. Marodič: Prstan, oddaja iz cikla Mali oglasi — 21.00 Šerif v New Yorku, serijski barvni film — 22.35 TV dnevnik — 22.50 Predolimpijska košarkarska tekmovanja iz Edenbourgha.

SOBOTA, 8. maja: 9.30 TV v šoli: Romunija in Bolgarija — 10.35 TV v šoli: Mljet, R. Radica, Združeno delo — 12.10 TV v šoli: TV leksikon, Politična ekonomija — 15.45 Edenbourgh: Predolimpijska košarkarska tekmovanja — 17.20 Otroška oddaja — 17.35 Mozaik — 17.40 Obzornik — 17.55 Proslava ob 100-letnici rojstva Ivana Cankarja — 19.30 TV dnevnik — 20.20 Hitler iz naše ulice, barvni film — 21.55 Moda za vas, barvna oddaja — 22.05 TV dnevnik — 22.20 625 — 23.00 Nogomet: Radnički (Kragujevac) — Vardar, posnetek.

Za dobro voljo

POGOVOR

Med pogovorom z dekletom ji rečem: »O, punca, kako si ti lepa!«

Ona pravi: »Škoda, ker jaz tebi ne morem tako reči.«

Odgovorim ji: »Kar zlaži se, saj sem se jaz tudi.«

VESOLJEC

»Stric Tone, si ti vesoljec?« vpraša Mihec.

»Zakaj bi bil vesoljec?« se čudi stric.

»No, ja, ker je očka rekel mami: Tone je pa že čisto za luno!«

PRI ZDRAVNIKU

»Globoko dihajte!« reče zdravnik pacientu.

»Ne morem, tovariš doktor.«

»Ja, kako ne morete? Zakaj ste pa pravzaprav prišli?«

»Prav zato, tovariš doktor.«

RAZUMLJIVO

»Ali imaš pri sebi fotografijo dvojčic?«

»Seveda, kar poglej!«

»Toda na fotografiji je samo ena izmed deklic dvojčic!«

»Razumljivo, saj ji je druga popolnoma podobna.«

NATANČNOST

»Mira, zakaj pa si razveljavila zaroko s svojim mladim profesorjem?«

»Oh, ko je pa tako čuden! Pred dnevi sem prekasno prišla na sestanek, pa je zahteval, da mu prinesem opravičilo od očeta.«

MODA

Žena je vprašala moža, ki je prebiral časopis: »Ali kaj poročajo o najnovejši modi?«

Mož je odgovoril: »Pišejo. Toda to te ne bo zanimalo, ker je časopis star že dva dni.«

„Torres je mrtev!" je pripovedoval ta čas Henry Morgan Francisu.

„Hurra!" je vzkliknil Francis od veselja.

„Poginil je kakor podgana v pasti... Prizor ni bil posebno lep, to mi že lahko verjameš. Tudi poglavar je poginil. In še... še nekoga je ugrabila smrt..."

„Pa menda vendar ne Leoncie?" je vzkliknil Francis in zgrabil Henryja za roko.

Henry je odkimal z glavo.

„Morda Enrica Solano ali katerega sinov?"

„Ne, dragi moj. Tvojo ženo — mrs. Morganovo. Torres, ta podla duša, jo je ustrelil. Imam pa še eno novico. Če bi bil oni Kitajec, ki prodaja skrivnosti, bi zahteval od tebe milijon dolarjev za veselo novico. Tako jo pa imaš brezplačno, tristo vragov! V sosedni sobi te čaka Leoncie. Preden pa stopiš pred njo, me moraš potrpežljivo poslušati, kaj ti povem."

„Kaj pa je, grom in strela? Le hitro na dan z besedo!" je vzkliknil nestrpno.

„Pomiri se, dragi. Prinašam ti veselo novico. Najboljšo novico, kar si jih moreš želeti. Samo ne smej se — stvar je namreč v tem, da imam sestro..."

„No, te čenče lahko obdržiš zase," se je razjezil Francis. „Saj si mi nekoč že pravil, da imaš v Angliji sestre..."

„Ne razumeš me, dragi moj," je trdil Henry svoje. „Gre za novo sestro, ki se je rodila kot najlepša ženska na svetu. In pomisli, prosim — rodila se je kot odrasla deklica. In ti se moraš poročiti z njo. Jaz vaju blagoslovim..."

„Neumnost! S tvojo sestro se pa res ne poročim, pa naj bo še tako lepa in mikavna. Ne, ne poročim se z njo, pa naj bo desetkrat tvoja sestra. Sploh ni na svetu ženske, s katero bi se poročil."

Bascom je ta čas še vedno stal pri telefonu in ponavljal venomer ista povelja:

„Kupujte, kupujte vse, kar pride na borzo!..."

„Bi ne mogli malo prenehati?" se je obrnil Francis k Bascomu. „To neprestano telefoniranje mi gre že na živce."

„Saj ne silim v vajine čenče," se je odrezal Bascom. „Zato bi prosil, da me tudi vidva pustita pri miru, tem bolj, ker imam važne opravke — bogme, imenitna kaša se kuha... Da, da, le kupite vse, kar smo prodali in tudi vse ono, česar nismo prodali."

Henry je nadaljeval smeje:

„Reci, kar hočeš, dragi Francis, poročiš se pa le z njo. Vem to tako dobro, da me nihče ne more prepričati o nasprotnem. Kar instinktivno čutim, da se poročiš. Stavim glavo, da bo ona tvoja žena."

„Jaz pa stavim tisoč dolarjev, da se ne poročim."

„Velja! Ker pa sovražim soda števila, moraš malo dodati, tako da bo tisoč enainpetdeset dolarjev. Zdaj pa pojdi v sosedno sobo in si oglej nevesto."

„Je skupaj z Leoncio?"

„Ne, sama s seboj je."

„Saj si vendar rekel, da je v sosednji sobi Leoncie."

„Seveda, seveda. Leoncie je namreč tu in ona sama te čaka. Nikogar ni pri nji. Sirota komaj čaka, da te objame."

Francis se ni mogel več premagovati. Zdelo se mu je, da Henry brije norca iz njega.

„Kaj pa brbljaš?" je zamrmral in ga jezno pogledal. „Kaj misliš, da sem res tako neumen, da ne vem, kje se me glava drži. Enkrat praviš, da je v sosedni sobi tvoja nova sestra, drugič pa da je tvoja žena..."

„Kdo ti je pa rekel, da sem oženjen?"

„To je pa že od sile! Grom in strela, še eno mi blekni, pa te... — Ne, kar sam stopim tja in se pomenim z Leoncio. Ta čas pa spravi svoje možgane v red."

Francis je stopil k vratom, toda Henry ga je zadržal:

„Samo trenutek še, dragi moj! Takoj spravim tvojo pamet na pravo pot. Saj nisem oženjen. Leoncie je namreč moja sestra in ona bo tvoja žena. Si razumel? No, bratec, kdo je dobil stavo?"

Toda Francis ga ni več slišal. Zaloputnil je vrata in planil v sosedno sobo. Henry se je smeje obrnil k Bascomu, ki je še vedno telefoniral:

„Izplačeval bom še danes v svoji pisarni. Da, da, le kupujte, kupujte!... Kako? Nič se nikar ne bojte. Denarja imamo dovolj, da lahko pokopljemo pet Reganov! — Takoj mu telefoniram sam: — kakšne rože bi rad imel pri pogrebu?..."

Konec

LJUBLJANSKA OPERA V CELOVCU:

Uspelo gostovanje z Gorenjskim slavčkom

Zdi se nam, da bi bili prikrajšani za nekaj velikega, če ne bi bili vsaj enkrat na leto deležni gostovanja slovenske Opere iz Ljubljane, če ne bi vsaj enkrat na leto poslušali pri nas operno predstavo v slovenščini in tako vse naše — slovensko — od orkestra z dirigentom, do solistov, od zbora do baletnih plesalcev in še z vsem tem, kar zahteva izvedba operne stvaritve.

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze je preteklo nedeljo gostovala v dobro zasedenem Mestnem gledališču Opere iz Ljubljane z uprizoritvijo Foersterjevega Gorenjskega slavčka.

Pred stošestimi leti, na dan 27. aprila, je bila v Deželnem gledališču v Ljubljani izvedena krstna predstava Foersterjevega Gorenjskega slavčka, tedaj še kot lirične operete v dveh dejanjih, ki pa jo je komponist za poznejše uprizarjanje predelal v lirično komično opero v treh dejanjih.

Gorenjski slavček pomeni prvi resnejši poskus, ustvariti celovečerno glasbeno delo.

Očitno je, da se je Anton Foerster pri komponiranju „Slavčka“ zgledoval po češki Smetanovi „Prodani nevesti“, čeprav v literarni in glasbeni strukturi ne vzdrži primere, saj je nastala v povsem drugačnem okolju. In vendar sta nam deli živo pred očmi, kot bi se raztezali vzporedno beli cesti, ki sta obe speljani k živemu žuborečemu in neusahljivemu izviru.

Anton Foerster, ki je bil Čeh, se je z domačim libretom Luize Pesjakove premišljeno naslovil na slovensko motiviko in napisal delo, ki ga je kot svoje sprejelo slovensko občinstvo že ob prvi uprizoritvi. Tako se je kljub svojemu poreklu zapisal v zgodovino slovenske glasbe kot komponist prve, pristne slovenske opere.

Ne bi se rad tukaj spuščal v podrobnosti, zato naj velja le splošna ugotovitev, da je bila nedeljska izvedba na dostojni ravni, začenši od orkestra, ki ga je zanesljivo vodil dirigent Lovrenc Arnič; solistov; zbora, ki ga je uvežbal Jože Hanc; pa do baletnih-folklornih plesalcev v koreografiji Henrika Neubauerja; scene, ki jo je zasnoval Maks Kavčič; kostumov, ki jih je zamislila Mija Jarc in seveda domiselne režije Cirila Debevca.

Nosilka naslovne vloge, sopranistka Vilma Bukovčeva, je izredno plastično ustvarila lik kmečkega dekleta Minke, pa čeprav njene glasovne zmogljivosti niso nič kaj izjemnega. Sploh pa med solisti nedeljske predstave ni bilo „velikih pevcev“. Izjema so bili basist Ladko Korošec, ki je z njemu lastno, odlično interpretacijo ustvaril lik komičnega, naglušnega, vaškega župana Štrukelja; mezzosopranistka Milka Evtimova, kot vdova Majda, ter baritonist Edvard Sršen (Lovro), medtem ko tenorist Rajko Koritnik (Franjo) pevsko ni prepričal.

V drugih vlogah so nastopili še: Marcel Ostaševski (Chansonette), Sonja Hočevar (Ninon, njegova žena), Slavko Štrukelj (Rajdl, pisar), Zdravko Kovač (krčmar) in drugi.

V celoti ubrana predstava, ki je bila morda najučinkovitejša v množičnih zborovskih prizorih, je izvabila občinstvu tople aplavze med samo izvedbo, zlasti pa še po zadnjem dejanju, ko so bili vsi nastopajoči, z dirigentom vred, deležni krasnega cvetja ter dolgotrajnega odobravanja.

B. L.

Lev Detela nagrajen

Pisatelj Lev Detela je dne 23. aprila letos prejel avstrijsko nagrado za literaturo iz sklada Theodorja Körnerja za pospeševanje znanosti in umetnosti.

Podelili so jo v praznični dvorani dunajske univerze ob navzočnosti zveznega predsednika avstrijske republike Rudolfa Kirchschlägerja. Sredi maja izide pri založbi Rötzer tudi Detelova v nemščini pisana knjiga LEGENDEN UM DEN VATER (Legende o očetu). V okviru predstavitve tega svojega najnovejšega dela je imel pisatelj dne 2. aprila na Dunaju dobro obiskan literarni večer. Več literarnih nastopov bo imel maja meseca, ko bo med drugim v okviru dunajskih slavnostnih tednov bral 12. maja pred dunajskim magistratom in nastopil konec maja v okviru prireditve kulturne organizacije „Impuls Maria Schutz“.

Razen stalnih objav v slovenskem in nemškem tisku in radiu so prevodi Detelovih pesmi konec lanskega leta izšli v vodilni romunski literarni reviji SECOLUL 20 januarja letos pa tudi v pomembni ameriško-kanadski literarni reviji THE MALAHAT REVIEW.

Dragoceni nasveti že starim avstrijskim politikom

V tržaškem listu „Gospodarstvo“ je napisal pred kratkim -šk.-tehten članek pod gornjim naslovom. Zaradi aktualne vsebine ga danes posredujemo tudi našim cenjenim bralcem. (Op. ured.)

Slučajno mi je prišla v roke majhna 55. strani obsegajoča brošura, ki jo je v l. 1914 (!) napisal profesor pedagogike na münchenski univerzi dr. F. W. Foerster pod naslovom „Das Österreichische Problem“ — „Avstrijski problem“. Morda se ne bi zanimali zanjo, če ne bi obravnavala med drugim problema, ki je še vedno, čeprav v mnogo ožjem okviru, važen še danes, to je problem drugih narodnosti v Avstriji, sedaj Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Takrat je bila Avstrija še večnacionalna država, ki tega problema ni znala rešiti in jo je v prvi vrsti to stalo, da je razpadla.

Pisec obravnava v svojem delu problem slovansko-germanskega sporazumevanja, pri čemer se dotika širokega obsega vprašanj kulturnega, političnega, ekonomskega in drugega pomena. Zlasti govori o novih tokovih v Evropi v smeri demokratizacije in v zvezi s tem razvoja proizvajalnih sil, ki vplivajo na razvoj človeštva. Pisec prikazuje, kako se je takrat Avstrija otepala vsake misli, da bi se ji lahko kaj zgodilo ali jo kaj doletelo, kar ni že tisoč let zasidrano v tej donavski monarhiji.

Po analizi stanja je prišel do zaključka, da taka politika, kot jo je vodila takratna vlada, ne more pripeljati do priznanja in zagotovitve pravic katerikoli narodnosti v Avstriji in da jo bo to pripeljalo v težaven položaj. Ob koncu pa je zapisal, da bi morala biti slovansko-germanska povezanost cilj izrednega svetovno-zgodovinskega pomena in „da moramo storiti vse, da pripravimo pot za dosego tega cilja.“

Dodati je treba, da je bilo to napisano tik pred prvo svetovno vojno in da je Foerster napisal brošuro, ki je izšla na Dunaju, ko ni mislil na možnost propada Avstrije ter je zato govoril bolj o kulturnih kot o drugih povezavah med Slovani in Germani.

Kaj bi napisal danes ne vemo, vemo pa, da je problem, čeprav v ožjem obsegu, ostal in da bi njegove besede v mnogem veljale za mnoge politike te obdonavske države lahko še danes.

Bozen: Slovenski dan v tisku

(Nadaljevanje z 2. strani)

in ganz Europa ein Erwachen der sprachlichen Minderheiten festzustellen sei, das zum Teil auf eine Reaktion gegen die Konsumgesellschaft und deren kulturellen Modelle und zum anderen Teil auf die Valorisierung des ethnischen Elements als wichtiger Faktor der demokratischen Entwicklung zurückzuführen sei. Die Südtiroler Minderheit sei jedenfalls die weitaus am besten geschützte Minderheit in Italien; es folgen die Aostaner, die Slowenen, die Ladiner in Südtirol und im Trentino, letztere seien allerdings in durchaus ungenügender Weise geschützt. Salvi vertrat abschließend die Ansicht, daß für die sprachlichen Minderheiten in Italien keine Sondermaßnahmen notwendig seien, da das Problem ohne weiteres durch die vollkommene Anwendung der verfassungsrechtlichen Bestimmungen über die Gleichheit und den Schutz der Minderheiten gelöst werden können.

Mnogokritizirani dnevnik „Dolomiten“ se je sicer branil brezpogojnih primerjav med koroško in južnotirolsko situacijo, pač pa je tudi priznal sledeče:

Andererseits aber müßten gerade diese Tatsachen für die sprachliche Mehrheit ausschlaggebend sein, daß das Slowenenproblem mehr noch als durch eine buchstabengetreue Erfüllung der Gesetze durch jene menschliche Noblesse zu lösen ist, die ihre Grenze nicht an bloßen Zahlen und Paragraphen findet. Freilich liegen die Verhältnisse in Kärnten anders als in anderen österreichischen Bundesländern. Eine große Rolle spielt dabei die Erinnerung an den Abwehrkampf gegen die jugoslawische Invasion im Jahre 1919, wobei als Folge davon das „deutsche Kärnten“ stark betont wurde. Was damals noch begreiflich sein konnte, war im Jahre 1970 bei den 50-Jahr-Feiern der Volksabstimmung unbegreiflich. Damals hätte man die Kärntner Slowenen echt integrieren können. Man hat es unterlassen.

Die und andere Faktoren haben dazu geführt, daß seither das Slowenenproblem wieder aktuell ist und im sogenannten Ortstafelsturm einen traurigen Höhepunkt erreicht hat. Dabei ist freilich auch die Tatsache stärker ins Licht gerückt worden, daß der Artikel 7 des österreichischen Staatsvertrages nocht nicht ganz erfüllt ist. Slowenisch als zweite Amtssprache oder zweisprachige Aufschriften haben sich noch nicht überall durchgesetzt, und auch im Unterricht ist manches verbesserungswürdig.

Vor allem aber stößt man sich daran, daß ein Satz von 25 Prozent sprachlicher Minderheit angenommen werden soll, der für die Auslösung des Minderheitenschutzes erreicht werden müsse, ein Satz, der einfach zu hoch ist und dem Geist der gesetzlichen Bestimmungen nicht gerecht wird.

Noch weiß freilich niemand, wie und wann dieses Problem gelöst werden wird. Die vernünftigen Vertreter der slowenisch- und der deutsch-sprechenden Kärntner bemühen sich jedenfalls, daß alle Beteiligten am Verhandlungstische sitzen und sitzen bleiben, damit nicht nur der Aritkel 7 des Staatsvertrages — immerhin auch ein Preis für die Freiheit Österreichs — erfüllt, sondern auch das Zusammenleben der beiden Volksgruppen friedlich und ohne Mißtrauen möglich wird.

H.

Mladjevci razstavljajo v Beljaku

(Nadaljevanje s 5. strani)

kmalu zbledele. V stiku z resničnostjo je bila revija še najbolj v sporih o literarnem konceptu in s kritiko nasproti slovenskim ustanovam, od katerih je bilo (gmotno) odvisno izhajanje revije. V poznih šestdesetih letih je ta kritika prehajala v splošno nezadovoljstvo s slovenskim položajem na Koroškem. Jeseni 1970 se je razpočila negovana družbena laž o alpskojadranski idili na Koroškem in dve leti kasneje bušnila v grozotne razsežnosti. Spremenjene razmere se odražajo v Mladju v več pogledih: realistični in angažirani literarni koncept je doživel določeno rehabilitacijo, novi literati se vključujejo, razmah satire in groteske; elementarni politični dogodki v deželi razklenejo literarno revijo in jo odprejo na stežaj tudi družbenokritičnim prispevkom in polemikam. S tem si je revija pridobila novih bralcev, tudi za literarne težnje, ki so postale pestrejše in zanimivejše.

Okoli sredine šestdesetih let so se mladjevci zaktivirali tudi na področju odrske umetnosti, hoteč dvigniti slovensko koroško občinstvo na višjo, zahtevnejšo raven (npr. z uprizoritvijo Smoletove „Antigone“ v celovškem Domu glasbe). Vendar je bila dejavnost Odra mladje žal prekratkotrajna, da bi bila mogla vplivati v širino in kolikor toliko spodbujati vaške igralske skupine. Bistven sestavni del revije je bilo in je še danes sodelovanje mlajših likovnih umetnikov. Reprodukcije in priloge več mladjevcev, ki tu razstavljajo, omogočajo dober vpogled v njihov umetniški razvoj: Gustav Januš je v Mladju navzoč od leta 1961, Valentin Oman od leta 1962 (oba sta ponovno zasnovala in umetniško izoblikovala reviji platnice), sledita 1963 Hubert Greiner in Ernst Arbeitstein in 1966 Rihard Vakaj in Zorka Weiss. „Klub mladje“, ki je bil dolga leta izdajatelj revije in prirejal diskusije in branja, se je v zadnjem času lotil tudi organiziranja razstav likovnih umetnikov na Koroškem in onstran meje. Na začetku sedemdesetih let je Mladje odprlo svoje strani tudi nemško govorečim mladim avtorjem in se skuša znajti v nalogah revije dvojezične dežele. Sredniški vlogi služijo tudi povzetki prispevkov in razprav, ki niso važne le za slovenski koroški okvir, ter dosledno dvojezično kazalo.

Mladje s svojo razvejano dejavnostjo je danes bistven dejavnik ne samo na koroškoslovenskem kulturnem prizorišču. Proza Florijana Lipuša, enega izmed ustanoviteljev in glavnega urednika, in Janka Messnerja, ki je prijel za pero razmeroma pozno, je že vidno presegla regionalni pomen, oba avtorja sta bila vključena v Besedo sodobnih jugoslovanskih pisateljev in sta deloma dostopna tudi v nemščini. V pripravi je izbor iz pesniških zbirk Andreja Kokota, ki bo v kratkem izšel v Sloveniji. Od likovnih umetnikov, ki so hodili z Mladjem in so z njim še danes povezani, se je Valentin Oman uveljavil na Koroškem, v Sloveniji in drugod. Gustav Januš (tudi pesnik), Rihard Vakaj (tudi arhitekt), Arbeitstein, Weissova idr. so deležni pozornosti in priznanja.

Mladje ni rastje iz drevesnice, Mladje je samorastniško, vendar cepljeno in kultivirano z domačimi in kozmopolitskimi pobudami v literarni in likovni umetnosti. Samorastniška osnova je tudi razrešitev zagonetne odpornosti, s katero je Mladje prebolelo vse notranje pretrese in zunanje spopade in težave, ki jih ni bilo malo, in postalo kulturna revija z najdaljšo ustvarjalno kontinuiteto na Koroškem.

šport - šport - šport - šport

SAK — HSV 3:0 (1:0)

Ponovna zmaga SAK na domačem igrišču v Celovcu daje upati, da bodo naši fantje zares osvojili na koncu sezone prvo mesto. Sicer tekma ni bila na visoki ravni, ker so se naši igralci prilagodili slabi igri nasprotnika, toda važna je zmaga in samo ta šteje. Prvi gol je dal v 25. minuti Peter Waldhauser, ostala dva pa Folti Waldhauser: v 60. in 75. minuti.

Igra je bila dostojna, sodnik je bil objektiven.

V 60. minuti je prišel na igrišče, namesto poškodovanega Hribarja, Janez Tratar.

■ **Naslednjo tekmo igra SAK v so-**
■ **boto, 1. maja, ob 12.30 v Krivi vrbi.**

MLADINCI SAK — BILČOVS 4:0 (1:0)

Rezultat priča, da so bili naši nogometaši odlični zlasti v drugem delu igre. Navkljub zmagi so še na 2. mestu, ker je tudi nasprotnik Donau (1. mesto) zmagal.

V soboto, 1. 5. igrajo mladinci ob 10. uri v Porečah. 2. 5. ob 12.30 pa na Košatovem igrišču v Celovcu z Žrelcom.

SELE — ŠMARJETA 2:0 (1:0)

Tekma je bila, kot navadno na takih derbijih, prav razburljiva in napeta od začetka do kraja. Selani so bili v prvem polčasu skoraj ves čas v premoči. Prvi gol je padel iz enajsmetrovke, ki jo je sodnik, ki je vodil tekmo zelo objektivno, upravičeno dosodil v korist Selanov. Z dobro usmerjenim strelom jo je realiziral Nante Olip.

V drugem delu igre je Starovasnika zamenjal Stanko Olip. Tudi v tem času je bila igra zanimiva in borbena, zlasti še, ker so Selani neprestano oblegali vrata Šmarječanov. A tudi šmarješki nogometaši niso obupali. Iz defenzive so večkrat nevarno prišli pred selska vrata. Na 2:0 so domači igralci povišali v 75. minuti, potem ko je nasprotni branilec ubranil žogo z roko. Sodnik ni okleval in dosodil najstrožjo kazen. Flori Dovjak je s točnim strelom zadel nasprotnikovo mrežo.

Vsekakor je treba poudariti, da so se Selani od prejšnjih dveh tekem močno izboljšali in to na vsej črti.

■ **Prihodnjo nedeljo, 2. maja, ob 15.30,**
■ **igrajo Selani v vojašnici s HSV v**
■ **Celovcu.**

POPRAVEK

19. 4. so igrali mladinci SAK proti Volovcam (Wöfnitz) in zmagali z 2:1 in ne obratno kot smo poročali v zadnjem Tedniku. Prosimo za razumevanje!

AVSTRIJA — ŠVEDSKA 1:0 (0:0)

DUNAJ. — Avstrijska nogometna reprezentanca je v prijateljski tekmi v sredo zvečer pred 35.000 gledalci zasluženo premagala ustrezno reprezentanco Švedske z 1:0. Zmagoviti gol je dal Pirkner v 47. minuti igre. Avstrijci, brez legionarjev, so se borili levjesrčno do zadnjega žvižga sodnikove piščalke.